

UNIVERZITA PARDUBICE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2017

LUCIE HÁJKOVÁ DiS.

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

Aktéři primární drogové prevence na II. stupni ZŠ v Čáslavi

Lucie Hájková DiS.

Bakalářská práce

2017

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie Hájková**
Osobní číslo: **H14210**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Aktéři primární drogové prevence na II stupni ZŠ v Čáslavi**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Studentka se ve své bakalářské práci zaměří na problematiku drogové prevence na základních školách ve městě Čáslavi. Studentka obecně vymezí systém drogové prevence v kontextu současného českého základního školství, poté popíše jednotlivé aktéry, kteří se v oblasti prevence angažují. V rámci svého výzkumného šetření se studentka na dané téma zaměří především v rovině názorů a postojů rodičů žáků, kterých se dané preventivní aktivity týkají. Studentka při svém výzkumu využije především dotazníkové šetření a polostrukturované rozhovory. Získaná data bude poté analyzovat ve vztahu k výzkumným otázkám:

Jací aktéři se podílí na primární drogové prevenci žáků na II. stupni ZŠ?

Jak k otázce primární drogové prevence přistupují rodiče těchto žáků?

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Barnard, M. 2011. Drogová závislost a rodina. Praha: Triton.

Bourdieu, P. 1998. Teorie jednání. Praha: Karolinum.

Kalina, K. 2003. Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup. Praha: Úřad vlády České republiky.

Nešpor, K., L. CSÉMY 1995. Alkohol, drogy a Vaše děti. Praha: Sportpropag.

Procházka, M. 2009. Průzkum přípravy a realizace primární prevence na základních školách.

Tkáč, J. 2005. Patologické závislosti. Brno: Institut mezioborových studií.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Tomáš Retka

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2017**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.
 Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10, Pardubice, Studentská 94

PhDr. Adam Horálek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma Aktéři primární prevence na II. stupni ZŠ v Čáslavi vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnici Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 6. 2017

Lucie Hájková

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce Mgr. Tomášovi Retkovi za podporu, odborné vedení, vynaložený čas a cenné rady, které mi při psaní mé bakalářské práce poskytl.

Dále děkuji za umožněnou spolupráci se základními školami v Čáslavi a v neposlední řadě mé poděkování patří respondentům, kteří mi byli nápomocni.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou drogové prevence na základních školách ve městě Čáslav. Mapovány jsou všechny základní školy v tomto městě. Dále se práce zaměřuje na jednotlivé aktéry, kterých se dané preventivní aktivity týkají. Výzkum byl realizován především prostřednictvím rozhovorů s metodiky prevence na školách a také s rodiči žáků.

KLÍČOVÁ SLOVA

Drogy, prevence, škola, žáci, rodiče

TITLE

Actors of the Primary Drug Prevention at Second Level of Primary Schools in Caslav.

ANNOTATION

This thesis examines the outcome created by insufficient drug prevention programs in elementary schools in my home town, Čáslav. All elementary schools in Čáslav are monitored. This thesis also focuses on each actor (educator) in their respective lines of work individually. This research was carried out thanks to the methodology of drug prevention programs in cooperation with student's parrents.

KEYWORDS

Drugs, prevention, school, pupils, parents

Obsah

Úvod.....	10
1. Charakteristika základních škol v Čáslavi.....	12
1.1. Základní škola Čáslav	12
1.2. Základní škola Čáslav Masarykova	14
1.3. Základní škola Čáslav Sadová	16
2. Představení výzkumu.....	18
2.1. Základní škola Čáslav	18
2.2. Základní škola Čáslav Masarykova	19
2.3. Základní škola Čáslav Sadová	19
3. Metodologie.....	21
4. Primární drogová prevence.....	24
4.1. Jak primární drogovou prevenci můžeme vnímat	24
4.2. Co ve skutečnosti primární drogová prevence představuje.....	24
4.3. Genderové pojetí prevence.....	26
5. Faktory ovlivňující primární drogovou prevenci	28
5.1. Rodina	28
5.1.1. Hodnoty v rodině, kapitál	30
5.2. Škola.....	31
5.2.1. Pedagogická antropologie	34
5.3. Vrstevníci	35

5.3.1. Subkultury mládeže	36
6. Faktory ovlivňující primární drogovou prevenci ve školách	37
7. Principy prevence praktikované na školách v Čáslavi	40
7.1. Realizace výzkumu na škole Čáslav	40
7.1.1. Metodik prevence	42
7.1.2. Já v roli aktéra primární prevence	43
7.2. Realizace výzkumu na škole Sadová	44
7.2.1. Metodik prevence	46
8. Pohledy rodičů na primární prevenci	47
9. Závěr.....	51
10. Zdroje.....	53
11. Přílohy.....	56

Úvod

Dlouhou dobu se zajímám o drogovou problematiku v naší společnosti. V minulosti jsem se zaměřovala spíše na uživatele nelegálních drog, užívání drog, riziky spojených s užíváním a následnými závislostmi. Hlavním předmětem zkoumání byli většinou lidé se závislostí, které jsem potkávala v různých zařízeních, kam jsem docházela na praxe.

Pro tentokrát jsem se ale zaměřila na jinou roviny drogové problematiky. Místo vzniklými závislostmi, se v této práci chci zabývat, jak lze ve skutečnosti závislostem předcházet. Aniž si to možná uvědomuje, tuto funkci zastává zejména rodina každého z nás, prostředí, ve kterém žijeme, ale také základní škola, která na nás, na každého, v minulosti působila. Tomuto procesu se odborně říká primární prevence a tou se budu v mé bakalářské práci nadále zabývat.

K mému výzkumu jsem využila to, že pocházím z relativně malého města jménem Čáslav, a spolupracovala jsem s třemi místními základními školami. Pro zajímavost. Ve výročních zprávách nízkoprahového zařízení poskytující služby uživatelům drog Prostor plus o.p.s. Kolín, se můžeme dočíst, že organizace zaštiťuje svým působením i město Čáslav. Uvádí, že v roce 2015 zařízení spolupracovalo s méně uživateli než v roce 2014. Konkrétně rozdíl činí o 194 klientů méně. Statistika by byla ale přívětivější, kdyby se snížil počet i vyměněných injekčních stříkaček. U těch je naopak rozdíl o 40 599 jehel více. Prostor PLUS o.p.s. dále zmiňuje, že největší podíl na nálezech jehel je v Kolíně a Čáslavi (Prostor PLUS o.p.s. 2014: 12, Prostor PLUS o.p.s. 2015: 11). Zdá se, že užívání drog se stává více populárním nitrožilním způsobem. Proto bychom měli na naše malé žáky působit o to víc, aby se předcházelo experimentování či dokonce braní drog. Drogy jsou samy o sobě čím dál snadněji dostupnější. Není šťastné, když děti nemají informace o drogách samotných a rizicích s nimi spojenými.

Právě proto mě zajímalo, jak se jednotlivé školy o tuto problematiku zajímají a jaké aktivity činí. Podle MŠMT má každá škola povinnost preventivní programy praktikovat (Pokyn ze dne 1.3.1998 Minimální preventivní program pro školy a školská zařízení v oblasti zneužívání návykových látek „Škola bez drog“). Je ale na každé škole, jakým způsobem tento úkol plní. Což je předmětem mého zkoumání.

Na základní školy v Čáslavi jsem docházela, dělala rozhovory s metodiky prevence a zajímala se o využití prevence v praxi. Ze všeho jsem si vedla zápisy a záznamy, které mi pomohly k poznatkům a ke zmapování škol. Na každé ze škol jsem mohla pozorovat odlišné praktiky a přístupy, které popisuji v mé práci níže.

Druhým bodem mého projektu byly hloubkové rozhovory s rodiči žáků zmiňovaných základních škol. Neinformovanost žáků o drogách a prevenci je jedna věc, ale druhá věc je také mnohdy neinformovanost rodičů, kteří tím svým dětem moc nepomohou. S rodiči jsem se bavila na téma primární prevence a drog. Nejvíce mě zajímalo, zda rodiče mají povědomí, že se primární drogová prevence praktikuje a co si pod tímto pojmem představují.

Kromě školy jsem se také zaměřila na domácí prostředí. Jelikož jsem si vybrala rodiče žáků 2. stupně, děti jsou již relativně velké a samy rodiče si o tématu drog mohou povídat a tím děti varovat. Uvědomuji si, že dnešní doba je uspěchaná, oba rodiče chodí do zaměstnání a na děti je čím dál méně času, ale zrovna tohle, si myslím, že je důležitá věc. Někdy rodiče nic neřeší a pak nemají tušení co dělat, když jejich dítě bere drogy.

1. Charakteristika základních škol v Čáslavi

1.1. Základní škola Čáslav

Tato škola je ve městě Čáslav nejstarší. V letošním roce uplynulo od jejího založení již sto devadesát pět let.

„Klíče určené jen a pouze k odmykání, Tak lze nazvat dar, který by měly školy všech druhů, stupňů a poslání dávat svým žákům a studentům. Klíče, jimiž pak mohou v dospělosti odmykat dveře k nejrůznějším tajemstvím života. Neboť jen to, co je záhadné, je neodstranitelné. Ať už jde o překážku, problém, či nesnáz“ (Základní škola Čáslav 2005–2017).

Zmíněné základní poslání škol a vzdělávání bylo vystiženo již na počátku civilizace jako takové. Kdo rozuměl, měl vědomosti a vyznal se, vládl těm, kteří nerozuměli, neměli vědomosti a nevyznali se. Kořeny evropského školství, tak jako i jiné záležitosti, vyrostly v antickém Řecku. Historie je dalekosáhlá a školství se nepřetržitě vyvíjelo. (Základní škola Čáslav 2005–2017).

Stranou veškerého vývoje školství nezůstalo ani město Čáslav. V 17. století již mohli čáslavští žáci školu navštěvovat. Několikrát změnila své místo, ale nakonec zakotvila tam, kde ji známe. V západním rohu Žižkova náměstí. (Základní škola Čáslav 2005–2017).

Charakter městských škol se v průběhu dalších desetiletí samozřejmě měnil. Zásadní změny nastaly za vlády Marie Terezie, která ve školství udělala velké reformy. Všem se nám hned připomene zavedení povinné školní docházky, ale také povinně vznikaly dvoutřídky, jak na vesnicích, tak ve městech.

V Čáslavi byla po dobu 18. století pouze právě škola dvoutřídní. Podobu nelze srovnávat s tou dnešní. Tehdy se jednalo o běžný zanedbaný městský dům. V roce 1820 bylo v Čáslavi

povoleno zřízení hlavní školy se čtyřmi třídami. Školní budova prošla několika přestavbami. Prostoru bylo málo a bylo třeba školu rozšiřovat. Oficiální název školy se měnil také. Nejprve to byla škola hlavní, poté nižší reálka, pak škola obecná, měšťanská, osmiletá, devítiletá a teď je to škola základní.

Základní školu v roce 2015 navštěvuje 335 dětí, ať místních nebo dojíždějících z okolních obcí. Škola je velmi dobře vybavená vzdělávacími zařízeními a jde s dobou stále kupředu. Cílem místních pedagogů je vytvářet pohodové školní prostředí, přispívající k výuce bez stresu a napětí. Rodiče zcela jistě oceňují i moderní jídelnu, služby místní družiny, ozdravné pobyty ve škole v přírodě a řadu dalších možností.

Po otevření nové základní školy Sadová v Čáslavi byl zaznamenán úbytek žáků, který se ale po letech zastavil a dnes se dá mluvit o opaku. Žáků je stále více a více. Pan ředitel Mgr. Pavel Horký je jistě s návštěvností spokojen (Základní škola Čáslav 2005–2017).

Identifikační údaje

Oficiální název	Základní škola Čáslav
Adresa	nám. Jana Žižky z Trocnova 182, okres Kutná Hora
	286 01 Čáslav
Právní forma	škola s právní subjektivitou (příspěvková organizace)
Zřizovatel školy	Město Čáslav
	nám. Jana Žižky z Trocnova 1
	286 01 Čáslav
Ředitel školy	Mgr. Pavel Horký

(Základní škola Čáslav 2005–2017).

1.2. Základní škola Čáslav Masarykova

Druhou nejstarší školou v Čáslavi je základní škola Masarykova. Vznikla v roce 1892 na popud vypsání školské rady konkurzu na zhotovení plánu nové dívčí školy. Děti stále v Čáslavi přibývalo a bylo třeba postavit další školu. Škola se začala stavět na území, kde byly čtyři stodoly a za nimi dostatečný prostor.

V roce 1914, kdy začala 1. světová válka, muselo vzdělávání žákyň ustoupit zájmům armády. Prostory školy obsadili vojáci a také zde byla nemocnice pro raněné. Žákyně v tento čas docházely do školy chlapecké. I za 2. světové války byla škola využita pro vojenské účely, a dokonce v roce 1944 byla celá škola zabrána pro německou mládež.

Ve škole se začaly dělat opravy a úpravy. Byly přiděleny nové místnosti, zavedla se školní družina, zakoupil se nový nábytek a jiné. 70. léta a 80. léta byla i ve školství poznamenána normalizačním procesem.

Od roku 1993 prošla škola mnohými rekonstrukcemi – elektrického vedení, stavby tělocvičny, plynofikací celé školy, modernizací výpočetní techniky či výměny střechy. Od školního roku 2003/2004 je ředitelem školy pan Mgr. Jaroslav Vostrovský (Základní škola Čáslav Masarykova 2017).

Identifikační údaje

Oficiální název	Základní škola Čáslav
Adresa	Masarykova 357
	286 01 Čáslav
Právní forma	příspěvková organizace
Zřizovatel školy	Město Čáslav
	nám. Jana Žižky z Trocnova 1
	286 01 Čáslav
Ředitel školy	Mgr. Jaroslav Vostrovský

(Základní škola Čáslav Masarykova 2017).

1.3. Základní škola Čáslav Sadová

Nejmladší školou v Čáslavi, zároveň poslední, je základní škola Sadová. Budova této školy je moderní stavba v klidné části města. Škola začala fungovat v roce 2003. Výstavba školy se zahájila kvůli přetížené kapacitě na ostatních školách a nedostatečnému počtu odborných učeben a venkovního prostoru ke sportovním aktivitám.

Materiální a technické vybavení tříd je moderně vybaveno. Nechybí zde ani pro komunikaci s rodiči internetová žákovská knížka.

Standardní výuku doprovází řada rozmanitých aktivit, v nichž žáci prakticky rozvíjejí své schopnosti a dovednosti. Škola je vyhlášená svými sportovními třídami, ale nejen to. Dalšími oblastmi jsou jazykové, komunikační (dramatický kroužek), manuální zručnosti (ruční práce) či technické dovednosti. Škola také vydává svůj časopis Sadováček, kde pravidelně čtenáře informuje o svých aktivitách, úspěších a plánech.

Nedílnou součástí života školy jsou soutěže a olympiády. Nadstandardní sportovní zázemí školy a aprobovanost učitelů TV se pravidelně odrážejí ve sportovních úspěších žáků. Úspěchy mají ale žáci i v jiných odvětvích jako je angličtina, čeština, matematika a jiné.

Škola jde s dobou, a proto v souvislosti se současnými výchovnými trendy zařazuje i projektové dny. Jedná se o celoroční projekty na určité téma.

Škola se zaměřuje na výchovu ke zdravému životnímu stylu. Pomoc handicapovaným žákům zajišťuje funkce asistenta pedagoga a výchovný poradce. Od začátku fungování školy stojí v čele pan ředitel Mgr. Pavel Škarka (Základní škola Čáslav Sadová 2017).

Identifikační údaje

Oficiální název	Základní škola Čáslav
Adresa	Sadová 1756
	286 01 Čáslav
Právní forma	příspěvková organizace
Zřizovatel školy	Město Čáslav
	nám. Jana Žižky z Trocnova 1
	286 01 Čáslav
Ředitel školy	Mgr. Pavel Škarka

(Základní škola Čáslav Sadová 2017).

2. Představení výzkumu

2.1. Základní škola Čáslav

Základní školu Čáslav jsem požádala o spolupráci k mému výzkumu a metodik prevence pan Mgr. Daniel Mucha se mnou ochotně spolupracoval. Setkání s panem Muchou bylo velmi příjemné. Seznámila jsem ho s mými plány a ptala se na fungování preventivního programu ve škole.

Sama jsem na tuto školu chodila, proto mi vnitřní prostředí školy bylo známé a blízké. Svolení ke spolupráci jsem od pana ředitele Mgr. Pavla Horkého dostala bez problémů.

Na zdejší škole, jsem zpozorovala, že prevence funguje, ale spíše jiná než drogová. Pan Mucha byl poslední rok nucen řešit především prevenci šikany. Bylo to aktuální téma, proto drogová prevence úplně aktuální nebyla. Nabyla jsem dojmu, že sám metodik byl rád za můj zájem o prevenci a poskytl mi k dispozici jím sepsanou metodiku preventivního programu, kde jsem se dočetla, co se na škole událo v minulém školním roce.

Dále jsem pochopila, že různé akce spojené s prevencí, jsou nahodilé a prakticky přijaté na základě nabídky různých institucí či organizací. Škola sama si žádné programy neobjednává. Jak mi metodik sám řekl, škola na tyto aktivity nemá finance. Proto jsme se domluvili následovně.

Jedna část mého výzkumu byla věnována osobě metodika prevence a jeho roli. Na základě strukturovaného rozhovoru jsem zjišťovala jak objektivní, tak subjektivní záležitosti, týkající se funkce metodika prevence a drogové prevence v praxi.

Dále jsme se s panem Muchou domluvili, že něco o drogové prevenci žákům povím já. Tím pádem jsem nakonec i já byla aktérem primární drogové prevence, který bude mít na děti at' už menší či větší vliv. V plánu byly dvě deváté třídy, nakonec se přidala i jedna sedmá

třída. Žáky jsem se snažila seznámit se základní klasifikací drog a možnostmi léčby. Zkrátka takové základní informace, které jsou důležité. Vybrala jsem formu krátké přednášky. Jako prostředek pro svou prevenci jsem si vybrala prezentaci v powerpointu. Pro děti byly zajímavé i vizuální ukázky, které prezentaci zpestřily. Pan Mucha mi tuto možnost sám nabídl a byl rád za můj souhlas. Mně osobně to nevadilo, naopak jsem mohla posoudit, jak děti budou reagovat na téma drog a také na mou osobu, jakožto amatérského lektora prevence. Z minulosti z PEER programu mám již nějaké zkušenosti s touto rolí. Pro mě bylo přínosné z hlediska kvalitativního výzkumu, že jsem mohla pozorovat, jak děti reagovaly na prevenci v praxi. Vyzkoušet si roli lektora prevence v těchto třídách a z části aplikovat zúčastněné pozorování. Jednorázová prevence se většinou nedoporučuje, měla by být souvislá a opakující se.

2.2. Základní škola Čáslav Masarykova

Základní škola Masarykova je pro mě velkým zklamáním. Školu jsem kontaktovala třikrát v rozmezí čtyř měsíců prostřednictvím emailu a odpovědi jsem se nedočkala. Email jsem adresovala přímo panu řediteli, který je uveden na webových stránkách, proto soudím, že by měl být aktuální. Kontaktovat přímo metodika prevence na této škole jsem se neodvážila. Obešla bych tím povolení od pana ředitele, což mi nepřišlo etické. Spolupráce se se základní školou Masarykova tedy neuskutečnila.

2.3. Základní škola Čáslav Sadová

Do základní školy Sadová jsem se při této příležitosti dostala poprvé. Bylo na pohled zřejmé, že škola je novodobě postavená. Celá koncepce stavby je pojatá v moderním stylu. Okolo školy jsou rozlehlé travnaté plochy, které jsou využité jako hřiště.

Seznámila jsem se panem ředitelem Mgr. Pavlem Škarkou, kterému jsem představila plán mého projektu, a on mně zase přiblížil, jak primární prevence na této škole funguje. Byla jsem

informovaná, že se preventivnímu programu věnují, a již dlouhodobě ho má na starost pan Mgr. Liboř Šindelář.

Pan Šindelář jednal příjemně a vstřícně, hned mi nabídl, jak spolu můžeme spolupracovat a z jakých materiálů mohu čerpat. Myslím, že tento učitel prevenci velmi rozumí a praktikuje ji, jak nejlépe se dá. Díky jeho dlouholeté praxi to pro mě byl ideální zdroj informací.

S panem Šindelářem jsem dělala strukturovaný rozhovor. Stejný jako s metodikem na předcházející základní škole. Při rozhovoru jsem pokládala stejné otázky. Zajímaly mě jeho zkušenosti s mnohdy náročnou funkcí metodika prevence, a co vše k ní náleží. Měla jsem možnost i přístup k dokumentaci od metodika.

Chtěla jsem se zúčastnit přímo praktikované primární drogové prevence na této škole. Doufala jsem, že budu mít příležitost. Jak již naznačuji, bohužel tomu tam nebylo. Jelikož mi bylo sděleno od pana ředitele Škarky, prevenci zde učitelé praktikují souvisle po celý rok v rámci různých vyučovaných předmětů a je takřka nereálné ukázat na termín, kdy se výuka bude zaměřovat na témata spojené s drogovou prevencí. Žádný program od jiných lektorů nebyl v plánu. Pravděpodobně v době, kdy jsem prováděla výzkum škola nedostala žádnou nabídku, což je mi líto a nemohla jsem to ovlivnit.

3. Metodologie

Ve své práci se zabývám primární drogovou prevencí, se kterou se můžeme nejvíce a nejčastěji setkat ve školství. Proto školní prostředí bylo klíčovým k mému výzkumu. Ke zmapování drogové prevence jsem si vybrala rodné město Čáslav, ve kterém jsou tři základní školy. U dvou se mi podařilo navázat spolupráci. U jedné školy nikoli. Pro výzkum jsem si zvolila metody strukturovaných rozhovorů a zúčastněné pozorování při tom, kdy jsem si zkusila roli lektora, na kterého žáci nějakým způsobem reagovali. Jejich reakce jsem pozorovala a popsala. Strukturované rozhovory jsem vedla především s metodiky prevence. Zajímalo mě, jak primární drogová prevence na konkrétní škole funguje, jak se praktikuje a v čem spočívá funkce metodika prevence. U něho mě zajímaly především subjektivní postoje a názory ohledně prevence. Rozhovor mi poskytli dva metodici prevence.

Škola není jediným činitelem, který na formování člověka působí. Další důležitou součástí, kde se formuje vztah člověka k drogám je také rodina a prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Těmito kategoriemi se také ve své práci zabývám. Výzkum jsem zaměřila právě také na rodiče, kdy jsem i s nimi vedla strukturované rozhovory. Ptala jsem se jich na otázky spojené s jejich dětmi ve vztahu k drogám. Respondenti byli rodiče žáků čáslavských základních škol. Dostala jsem se k nim tím, že někteří jsou rodinní kamarádi a známí a ti mi nadále doporučili další možné respondenty. Celkem jsem vyzpovídala dvanáct respondentů, kteří byli rodiči dětí v rozmezí věku dvanáct až patnáct let. Nejvíce dětí bylo dvanácti a patnáctiletých.

Strukturovaný rozhovor jsem vedla s každým respondentem zvlášť, ačkoli v jednom případě mi rozhovor poskytli oba rodiče jednoho dítěte. Pokud respondent otázku hned nepochopil, snažila jsem se mu jí přiblížit dalšími podotázkami, které mě napadly na místě. První dva rozhovory jsem vedla podle mého plánu, ten se ale ukázal být nevhodný skrze

poslední otázku. V té jsem po respondentech chtěla, aby si představili imaginární situaci, kdy by jejich děti braly drogy a co by v tu chvíli eventuálně dělali, kam by se obrátili pro případnou pomoc. Jak jsem ale vzápětí zjistila, tato otázka, a hlavně představa, byla pro respondenty nepříjemná. Bylo na nich vidět, že se jim neodpovídá dobře a raději si takovou situaci ani představovat nechtějí. Jelikož jsem byla ráda, že mi vyhověli a věnovali čas, nechtěla jsem do našeho rozhovoru vnášet negativní emoce. Vyhodnotila jsem, že na tuto otázku v dalších rozhovorech nebudu klást důraz, jaký jsem zprvu zamýšlela a stačilo mi, když mi rodiče odpověděli tak, jak v tu chvíli uznali za vhodné.

Rozhovory jsem zvolila strukturované s předem připravenými otázkami. Odpovědi jsem si v průběhu rozhovoru zaznamenávala. Všechny rozhovory naleznete v přílohách na konci mé bakalářské práce. Jen podotknu, že s nejedná o doslovné přepisy výpovědí respondentů, ale o mou interpretaci toho, co mi odpověděli. Jak se k tomu přibližně vyjádřili.

Prostřednictvím kvalitativního výzkumu jsem se snažila odpovědět na předem stanovené dvě výzkumné otázky:

- Jací aktéři se podílí na primární drogové prevenci žáků na II. stupni ZŠ?
- Jak k otázce primární drogové prevence přistupují rodiče těchto žáků?

Výsledky výzkumu ve své podstatě poukazují na vzájemné působení aktérů prevence. Škola musí plnit preventivní program a rodiče mohou posoudit, jak tuto povinnost škola naplňuje, a naopak ve škole se může ukázat, zda rodiče tomuto tématu věnují pozornost či ne. V ideálním případě by neměl selhat ani jeden aktér, oba jsou velmi důležití pro vývoj jedince. Já měla možnost mít vliv celkem na skoro šedesát žáků a doufám, že přednáška nebyla zbytečná a žáci si z ní odnesli užitečné informace. Jelikož mě žáci viděli poprvé, vzbudila jsem autoritu a zvědavost zároveň, což pro pozornost a vstřebávání informací nebylo na škodu. Celou mou zkušenost popisuji v další kapitole, která je věnovaná přímo a jen tomu, jak

jsem se stala aktérem prevence i já. Celá má prevence byla předem sjednaná. Měla jsem souhlas od pana ředitele, od metodika prevence, všichni o mé aktivitě předem věděli a souhlasili s ní.

4. Primární drogová prevence

4.1. Jak primární drogovou prevenci můžeme vnímat

V dnešní době se mladí lidé setkávají s nejrůznějšími lákadly, se kterými se musí vyrovnat nebo kterým se musí vyvarovat. Tlak moderní společnosti je velký. Způsob, jak mládež tomuto druhu pokušení odolá, závisí především na prostředí, v němž děti vyrůstají, dále na přístupu rodičů k výchově a také na kontaktu s vrstevníky (Mühlpachr 2008: 54).

Drogy jsou v současné době závažným společenským problémem. Tato skutečnost má dopad zejména na:

- neustálý stoupající počet uživatelů návykových látek,
- rozvrácení mezilidských vztahů a rodin,
- nezaměstnanost a životní perspektivu, kterou závislí na drogách ztrácejí,
- pronikání vlivu drog do stále nižších věkových skupin populace,
- zdravotní rizika, která jsou pro experimentátory nebo uživatele drog velmi vysoká,
- stoupaní kriminality, nárůst trestných činů spáchaných v souvislosti s drogami nebo pod vlivem návykových látek,
- ilegální obchod s drogami (Bodláková, Němec 1996: 70-71).

4.2. Co ve skutečnosti primární drogová prevence představuje

Podle autorů Sameroffa a Fiese z roku 1989 se primární prevence zhruba od konce 50. let dělila na primární a sekundární. Primární prevence má předcházet závislosti. Sekundární prevence se provádí poté, co závislost již vznikla, ale ještě nezpůsobila poškození.

Od šedesátých let se také hovoří o terciální prevenci. Ta se praktikuje právě, když závislost již poškození způsobila (Sameroff, Fiese 1989: 23 in Nešpor, Csémy 1996: 6).

Primární prevence se obrací na populaci jako na celek. Na rozdíl od prevence sekundární a terciální, které se obracejí na jednotlivce. Konečnou cílovou skupinou primární prevence je ovšem také jednatel, protože ovlivňuje názory, postoje a chování jednatel prostřednictvím skupiny, ve které žije.

Prevence primární si obecně klade za cíl, aby u člověka k závislosti (poruše zdraví) vůbec nedošlo. Tím se odlišuje od prevence sekundární a terciální, které se závislostí již pracují.

K dosažení tohoto cíle se používají metody psychologie, pedagogiky, sociologie, veřejné politiky, reklamy, marketingu atd. (Kalina 2003: 276).

Co je tedy cíl primární prevence? Cíl prevence je širší, než se může zdát. Někdy se v souvislosti s návykovými látkami hovoří pouze o prevenci vzniku závislosti na nich. Toto pojetí je příliš úzké. Nejde totiž jen o to, předcházet vzniku závislosti, ale i o to, předcházet řadě dalších škod, které souvisí se závislostí – dopravní nehody pod vlivem návykových látek, předávkování, toxické psychózy a jiné (Nešpor, Csémy 1996: 6).

Cíle drogové prevence podle autora Kaliny:

- zvýšit kvantitu informací, které cílová populace o drogách má,
- pomoci člověku, aby si problém drog uvědomil (tak, že se ho to také může týkat),
- poskytnout mu přehled poznatků,
- umožnit mu výběr vlastního postoje,
- pomoci člověku, aby si nevybral rizikový životní styl,
- pomoci člověku jeho postoje podporovat, přesvědčovat ho.

„Preventivní poselství by mělo být postavené tak, aby nezatracovalo, neodsuzovalo a nevyvrhovalo na okraj společnosti ty, kteří se z různých důvodů už k drogám dostali. – Brát drogy není OK, ale jestliže je bereš, můžeš sám být ještě OK. Záleží jen na tobě – přijď, pomůžeme ti“ (Kalina 2003: 27).

Hlavním těžištěm primární prevence je formativní věk a formativní prostředí – tj. děti, mládež a prostředí, kde se vytvářejí hodnoty a normy.

Některé z preventivních programů si kladou za cíl zcela zabránit užívání návykových látek, což je ideální stav. Ale základním cílem primární prevence může být jen snaha o snížení počtu mladých lidí užívajících návykové látky. S čímž také souvisí snížení následků poškození a vytváření protidrogových postojů. Jde tedy o ovlivňování postojů žádoucím směrem a tím o následný pokus o změnu chování v oblasti drogové problematiky (Kalina 2003: 277-278).

4.3. Genderové pojetí prevence

Dospívající chlapci a dívky mají odlišné vývojové problémy. Pro zajímavost v článku Prevention Intervention in Reducing Substance Use among Czech Adolescents publikovaným v roce 2013 se můžeme dočíst o genderově specifické prevenci. Nejen, že je u potencionálního experimentátora či uživatele drog důležitý věk, ale také pohlaví.

„Pohlaví a věk jsou hlavní faktory, které určují vzorce užívání, včetně volby drogy“ (Morgan, Grube 1994: 179 in Novák, Milovský, Vopravil, Gabrhelík, Šťastná, Jurystová 2013: 904-906).

Několik studií již věnovalo tomuto tématu pozornost. Pravděpodobnost užití látky se při dospívání zvyšuje, vyvrcholí mladou dospělostí a poté naopak klesá. Také výzkumy ukázaly,

že chlapci jsou náchylnější k užívání drog. Dívky obecně vykazují menší tendenci k užívání drog (Novák, Milovský, Vopravil, Gabrhelík, Šťastná, Jurystová 2013: 904-906).

V mém výzkumu byli rodiče osmi chlapců a čtyř dívek. I u takhle malého počtu respondentů vyšlo najevo, že u některých chlapců se již objevily nějaké zkušenosti s drogami.

5. Faktory ovlivňující primární drogovou prevenci

5.1. Rodina

Člověk je tvor společenský. Zpravidla nežije sám a je součástí společnosti. Je členem různých skupin. Primární skupiny jsou rodina, přátelé, vrstevníci apod. Další jsou sekundární společenství. Prvním a velmi důležitým činitelem při formování osobnosti je rodina. Od narození dítě pozoruje a napodobuje chování rodičů a rodinných příslušníků. Je také faktem, že nějakým způsobem narušená rodina představuje horší předpoklad pro vývoj dítětem. I když to není jediný činitel, který ovlivňuje socializaci.

Odborníci se většinou shodují, že kladný postoj rodičů usnadňuje dítěti vytvoření kladného vztahu k lidem a společenským normám. Naopak, negativní postoj rodičů ztěžuje socializaci. To může mít vliv na sociální chování dítěte, na jeho neschopnost řešit adekvátním způsobem nejrůznější konflikty a náročné životní situace. To vše může přispět k tendenci úniku z reality formou zneužívání návykových látek (Bodláková, Němec 1996: 25).

Rodinné prostředí – tím rozumíme atmosféru rodiny, lásku, péči, životní styl, jaké jsou v rodině normy a hodnoty, užívání a dostupnost drog v rodině, přítomnost a zaneprázdněnost rodičů (Kalina 2003: 275).

„To, co se děti naučí doma – ať pozitivního nebo negativního, má na ně daleko hlubší vliv, než cokoli, co se mohou naučit ve škole nebo v kterékoli instituci“ (Eyre, Eyre 2000: 10).

K hlavním zásadám prevence v rodině patří:

- získání důvěry dítěte – rodiče by měli vnímat a věnovat pozornost tomu, co dítě říká, všimnout si neverbální komunikace,

- umět s dětmi o alkoholu a drogách hovořit – zvolit vhodnou chvíli a v přátelském ladění o tomto s dětmi promluvit,
- předcházet nudě – nejedná se pouze o nějaké aktivity ve volném čase, ale třeba i zapojení do domácích prací, kdy se dítě může pochválit a tím dítě motivovat,
- zdravá pravidla v rodině – v rodinách, kde vládne chaos dítě není zvyklé na řád, povinnosti a nemůže předvídat, co ho čeká,
- pomoci dětem bránit se nevhodné společnosti – dítě by mělo mít zdravé sebevědomí a umět s ním nakládat mezi náležitými vrstevníky, se kterými se cítí dobře (Nešpor, Csémy 1996: 16-17).

„Většina problémů souvisejících s chováním jednotlivce v námi sledované problematice se odehrává a promítá v rodinách“ (Kalina 2003: 285).

Ke kvalitnímu rozvoji dítěte rozhodně nepřispívá trávení volného času sledováním televize, hraní her na počítači či jinou podobnou zábavou, proto záleží na rodinném prostředí, v němž jedinec vyrůstá. Pokud rodiče na potomka nemají mnoho času a nestarají se o to, čím vyplňuje volný čas, pravděpodobně se nebude rozvíjet takovým způsobem jako dítě, jemuž se rodiče věnují, realizují s ním různé aktivity a dokáží využít jeho volný čas smysluplně (Duffková 2008: 144).

Na vývoji dítěte rodina závisí hodně. Když se v rodině objevuje alkoholismu, či jiné látky, dětem také nemusí být v budoucnu cizí. Ne všechny děti, ale u kterých se projeví nějaké poruchy chování, jsou „osudově“ předurčené k experimentování s drogou. Přesto je nutné věnovat pozornost prevenci (Bodláková, Němec 1996: 37).

Dále podle autorů Bodlákové a Němce: „Je nutné věnovat problematice rodiny v oblasti protidrogové prevence odpovídající pozornost“ (Bodláková, Němec 1996: 26).

5.1.1. Hodnoty v rodině, kapitál

Děti jsou ovlivňovány různými hodnotami. Právě rodič se stává nositelem hodnot, vzorem a příkladem. Tento vliv je velmi důležitý. Podle autorů Nešpora a Csémy hodnoty v rodině pomáhají dítěti odmítat právě na příklad drogy. Co k tomuto může být v rodině nápomocno:

- pravdivé přesvědčení o nevhodnosti alkoholu a jiných drog,
- důraz na svobodu a nezávislé rozhodování tam, kde je pití a zneužívání drog rozšířeno,
- respekt vůči tělesnému a duševnímu zdraví. Jeho ochrana a podpora.
- schopnost ovládat se a být zodpovědný za své jednání za všech okolností – to je velmi důležité (Nešpor, Csémy 1995: 33).

Děti se od rodičů také neučí jen slovně, nýbrž skrze jejich jednání. Ve výhodě jsou rodiče, kteří:

- nepijí alkoholické nápoje nad míru, nekouří,
- odmítají důsledně u sebe i u ostatních rizikové chování,
- ukazují, že je možné se dobře bavit i bez alkoholu a drog,
- slouží dítěti jako vzor při hledání východiska ve složitých situacích střízlivým způsobem (Nešpor, Csémy 1995: 33).

Otázkou rodiny se také zabýval autor P. Bourdieu prostřednictvím kapitálu, který představuje prostředek sociální mobility jedince (MedKultu 2017).

Bourdieu rozlišuje tyto typy kapitálů:

- ekonomický – jde o fyzický a finanční kapitál, který je hmotný,
- kulturní – se reprodukuje vzdělávacím systémem společnosti a rodinným dědictvím,
- sociální – vztahy, do nichž je aktér zapojen, kde může najít podporu,

- symbolický – působí jako kapitál cti a prestiže.

Rodina je právě nejdůležitějším místem předávání všech typů kapitálu. Podle Bourdieu se rodina snaží udržet nebo zlepšit své postavení ve společnosti předáváním kapitálu (Šubrt 2001: 110-112).

5.2.Škola

Otázkám jednotlivých faktorů, které by měly být součástí preventivních programů, se u nás doposud nevěnuje dostatečná pozornost. Metodologie preventivních programů postupně vzniká.

Preventivní programy by měly splňovat:

- překlenout větší věkové spektrum - od mladšího školního věku po dospělost, s čímž souvisejí rozdíly a rozmanitosti související s věkem,
- podporovat spolupráci rodin se školami a dalšími organizacemi (Kalina 2003: 287).

Současný trend v České republice je směřovat prevenci takřka výhradně do škol. Přičemž:

„Je nezbytné, aby metodika „učení učitelů“ počítala s tím, že pedagog je potenciálním nositelem preventivního poselství nejen pro žáky, ale rovněž pro rodiče“ (Kalina 2003: 279).

Zásady efektivní primární prevence (Bém 1998)

- kombinace mnohočetných strategií působících na určitou cílovou skupinu – preventivní programy je nutné koncipovat jako souhrn více faktorů a jako koordinovanou spolupráci různých institucí,
- kontinuita působení a systematičnost plánování – jednorázové aktivity obvykle nejsou příliš efektivní,

- cílenost a adekvátnost informací – u každého preventivního programu je třeba definovat, pro jakou cílovou skupinu je určen,
- propojenost prevence zneužívání měkkých a tvrdých drog – také souvisí se zneužíváním legálních a nelegálních drog,
- včasný začátek preventivních aktivit – jednoznačně se prokazuje, že čím dříve prevence začíná, tím je ve výsledku efektivnější,
- pozitivní orientace prevence – podpora zdravého životního stylu a nabídka pozitivních alternativ (Kalina 2003: 280).

Efektivní komunikace a působení učitele, vč. jeho interpersonálních dovedností, jsou mnohem více přínosné pro účinnou prevenci než pouhá prezentace poznatků a údajů o drogách. Tento fakt dává pracovníkům prevence jedinečnou příležitost pozitivně působit na žáky pomocí upevněných vzájemných vztahů (Kalina 2003: 288).

Školy a další školská zařízení zaujímají prioritní postavení v systému primární prevence. Základním nástrojem prevence v resortu školství je Minimální preventivní program (MŠMT 1997).

Součástí Minimálního preventivního programu je i řád školy, ve kterém je jasně vyjádřeno zařízení. Dále je v Minimálním preventivním programu spolupráce s rodiči a jinými institucemi, které se podílejí na jeho realizaci. Nedílnou součástí je také přehled o volnočasových aktivitách pro žáky a studenty.

Častá a méně preferovaná je primární prevence ve vyučování, kdy se žáci dozvídají informace o typech a účincích návykových látek v různých vyučovacích předmětech.

Hlavní pedagogické principy primární prevence ve výuce:

- požadavek na stanovení cílů primární prevence – neujasní – li si pedagog od počátku čeho chce ve svém programu dosáhnout, ztrácí celá práce smysl a význam,
- soustavnost a dlouhodobost – u prevence by nemělo jít o nahodilé či jednorázové akce,
- požadavek přiměřenosti – jde o přiměřenost k věku cílové skupiny,
- obecný pedagogický princip názornosti – v prevenci se využívají hlavně pozitivní modely, s nimiž se může cílová skupina ztotožnit,
- princip aktivity – nic neškodí více ve výchově a vzdělávání jako pasivita, mechaničnost a pouhé memorování,
- princip uvědomělosti – základním požadavkem v primární prevenci je, aby mladí lidé pochopili úlohu a význam získaných vědomostí a dovedností a uměli je uplatnit v každodenním životě (Kalina 2003: 291 - 293).

Podle Nešpora a Csémy z roku 1998 jsou kritéria efektivního programu všeobecné prevence ve školách tato:

- „Program odpovídá věku,
- program je malý a interaktivní,
- program zahrnuje podstatnou část žáků,
- program zahrnuje získávání relevantních sociálních dovedností a dovedností potřebných pro život,
- program bere v úvahu místní specifika,
- program využívá pozitivní modely,
- program zahrnuje legální i nelegální návykové látky (Kalina 2003: 298),
- program zahrnuje i snižování dostupnosti návykových látek,

- program je soustavný a dlouhodobý,
- program je prezentován kvalifikovaně a důvěryhodně,
- program je komplexní a využívá více strategií,
- program počítá s komplikacemi a nabízí dobré možnosti, jak je zvládat“ (Kalina 2003: 299).

„V současné době se u nás často prosazuje zúžené pojetí sledování efektivity prevence na mládež prostřednictvím jednorázových dotazníkových šetření, kdy jsou zjišťovány okamžité dopady preventivních akcí na úrovni informovanosti populace o daném problému. Jsou zjišťovány informace a postoje k drogám, avšak pokud se týče vlastního chování, říkají nám podobné výzkumy málo, nebo jsou výsledky často zkreslené“ (Kalina 2003: 289).

5.2.1. Pedagogická antropologie

S pedagogikou souvisí a spolupracuje mnoho oborů a odvětví. Jednou ze souvisejících vědních disciplín je také antropologie.

Autorka Kučerová popisuje, že pedagogika nemůže být pouhým návodem k tomu, jak vštěpovat prakticky využitelné vědomosti, dovednosti a návyky, ale její poslání v lidském životě je závažnější. Dotýká se samé podstaty lidské existence. Není přeci lhostejné, čemu se člověk naučí věřit a do čeho vkládá svou energii.

„A tak pedagogická odpovědnost vede člověka k tomu, že si klade otázky: Které cíle výchovy jsou vskutku hodnotné? Které jsou přiměřené? Kdy jsou cíle výchovy splnitelné? Na čem závisí uskutečnitelnost cílů výchovy?“ (Kučerová 1992: 329).

Pedagog, který se takto ptá, si vlastně klade otázky po podstatě a přirozenosti člověka. Můžeme říci, že základní pedagogické otázky jsou tedy vlastně otázky antropologické, otázky po člověku a jeho seberealizaci. Pedagogická antropologie objasňuje člověka a jeho životní

projevy včetně výchovy jako jednotu. Také od nejstarších dob provázela pedagogické teorie antropologické úvahy prostřednictvím filozofie, náboženství či politiku (Kučerová 1992: 331).

5.3. Vrstevníci

Období dospívání může být mnohdy pro jedince velmi problematické. Základním smyslem tohoto období a nalezení vlastní identity – kdo jsem, jaký jsem, kam patřím, kam směřuji. Toto hledání však může probíhat ve velmi komplikovaném prostředí což se může odrazit na následující vývoj jedince. Dospívající potkají různé lidi a bytosti, které ho mohou ovlivnit, a to i do budoucna. Podstatou období dospívání je také rozpor, kdy dospívající na vše pohlíží kriticky a tím se snaží dosáhnout vnitřní identity. Jedinec se hledá a poznává sám sebe (Preslová, Hanková 2010: 9-10).

„Drogy hrály v rámci dospívání velmi důležitou roli. I naše kultura akceptuje, že alkohol a tabák patří k dospělosti, je to tak definováno zákonem“ (Preslová, Hanková 2010: 10).

Prostředí vrstevníků – tím rozumíme partu kamarádů, školu. Toto prostředí je pro dospívajícího mladého člověka velmi důležité. Záleží na hodnotách dané skupiny což souvisí s módou a životním stylem. Orientace na skupinové normy je často významnější než droga sama (Kalina 2003: 275).

Vrstevnické vztahy umožňují adolescentům vzájemné poskytování názorů, pocitů a vzorců chování. Mezi vrstevníky si může dospívající testovat i sám sebe. Někteří dospívající na sebe rádi upoutávají pozornost, chtějí, aby je druzí poslouchali a obdivovali (Kalina 2003: 307).

V protidrogové prevenci je zkrátka nutné respektovat i zákonem nepsané, ale životně důležité vlivy – rodina, škola a také ulice. Často jedince formuje právě skupina vrstevníků

více než rodina a škola. Problém je v tom, že se vliv vrstevníků a part, kde dítě tráví hodně času, nedoceňuje (Bodláková, Němec 1996: 29-30).

5.3.1. Subkultury mládeže

Pro mládež jsou velmi důležité subkultury, kterými žijí. Subkultury lze považovat za skupiny lidí, kteří mají něco společného. Něco, co je odlišuje od ostatních skupin. Ať už se jedná o problém, zájem, zvyk, image nebo vystupování. Styl těchto skupin může být chápán jako určitý symbol nebo znak.

Sociologie rozlišuje sociální a osobní aspekt k subkultuře. Osobní pojetí souvisí s vědomím vlastní jedinečnosti, neopakovatelnosti a ohraničenosti vůči druhým. Sociální aspekt identity je pocit začlenění, spolupatříčnosti a kontinuity ve vztazích i čase. Při zaměření na jedince v rámci subkultur mládeže jsou podstatné obě složky identity (Smolík 2015: 42).

Počátek zneužívání drog můžeme hledat právě většinou v tomto období, kdy se děti začlení do nějaké skupiny. Dívky i chlapci v tomto věku jsou kritičtí, vytvářejí si samostatné názory a vlastní systémy hodnot, jednají často impulsivně a jejich jednání se může projevit ve snížení volní kontroly. Zejména při skupinových akcích, kdy mohou podlehnout vlivu silnějších jedinců (Juráková 1999: 176).

6. Faktory ovlivňující primární drogovou prevenci ve školách

Postavení školy v systému protidrogové prevence je v konkrétní lokalitě dáno způsobem jejího řízení, uskutečňováním personální politiky, uplatňováním sociální výchovy a též i způsobem, jakým škola spolupracuje s ostatními subjekty v dané lokalitě (Bodláková, Němec 1996: 42).

Při volbě preventivních přístupů dětem a mládeži ve školách je nutné vycházet z analýzy drogové scény v daném městě či obci. Někteří autoři dělí aktivity do dvou skupin. Kdy první z nich se orientuje na snižování nabídky návykových látek a druhá na snižování poptávky. Tento postup ale je v současné praxi zatím téměř nereálný. Snižovat nabídku představuje omezit akceschopnost výrobců a překupníků a v konečné fázi efektivně bojovat i proti organizovanému zločinu. Toto je především úkol státu. Proto jsou preventivní programy orientovány především na snižování poptávky (Bodláková, Němec 1996: 36-37).

Současné preventivní strategie, které jsou zaměřené na snižování poptávky po drogách, využívají dva typy prevence – nesespecifickou a specifickou.

- nesespecifická – tato prevence představuje všechny aktivity vedoucí k rozvoji osobnosti
- specifická – vztahuje se přímo k drogám

Cílem nesespecifické prevence je naučit jedince řešit konflikty, situace a problémy zdravým způsobem. Cílem specifické prevence je postaven na dodávce informací o účincích a následcích užívání drog (Bodláková, Němec 1996: 42-43).

S mládeží, která je rizikovou pro zneužívání návykových látek je nutné komunikovat tam, kde s ní můžeme přijít do kontaktu – tedy především ve školách (Bodláková, Němec 1996: 38-39).

Preventivní protidrogové strategie uplatňované ve školách by měly zohledňovat základní prvky:

- existuje jasná paralela mezi výchovně problémovým chováním dětí a mladistvých, rizikem pro zneužití drogy a špatným prospěchem,
- škola je ideálním prostředím pro detekci asociálních a predelikventních tendencí,
- škola je schopná sehrávat rozhodující úlohu v protidrogové prevenci (profesionální zázemí),
- škola je místem primární sociální diskriminace a institucí sociální kontroly,
- strukturální izolace žáka ve škole má daleko horší efekt na jeho psychiku, než oficiální označení ve speciálních třídách,
- metodologické přístupy k rizikovým jedincům musí být experimentálně ověřovány

(Bodláková, Němec 1996: 41-42).

Realizace účinných preventivních protidrogových opatření je závislá zejména na přeškolení odborníků a vytvoření odborných preventivních, rehabilitačních a resocializačních zařízení (Bodláková, Němec 1996: 34).

Výchozím předpokladem pro výkon metodika prevence je statut pedagogického pracovníka. A dalším kvalifikačním předpokladem je absolvování studia k výkonu specializovaných činností v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Studium nejméně v délce 250 hodin se ukončuje obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou. Po úspěšném složení absolvent získává osvědčení (Miovský, Skácelová, Zapletalová, Novák 2010: 84).

Nepříznivé aspekty u proškolených koordinátorů bývají, že mnozí z nich nikdy neviděli drogu, občas nemají základní vědomosti z dané problematiky a mnohdy nedisponují

nejnutnějšími dovednostmi, potřebnými k efektivní komunikaci s rizikovými jedinci nebo skupinami, u nichž je zvýšený předpoklad pro experimentování s návykovými látkami.

Aby byla drogová prevence efektivní musí se vytvořit a realizovat systém vzdělávání protidrogových koordinátorů. To však nestačí. S protidrogovou problematikou by se dále měli seznámit další lidé, kteří ovlivňují mládež – učitelé na školách, výchovní poradci, vychovatelé pracující v internátech a domovech mládeže, sociální pracovníci a kurátoři apod. (Bodláková, Němec 1996: 9-10).

„Základním předpokladem pro efektivní uplatňování preventivních metod je proškolení realizátorů uvedeného modelu, stanovení hodnotících kritérií a pravidelné vyhodnocování efektivnosti uplatňovaných metod.

Prioritními subjekty v systému protidrogové prevence na místní úrovni jsou škola, rodina a zájmové skupiny či organizace vyvíjející činnost v oblasti volného času dětí a mládeže“ (Bodláková, Němec 1996: 46).

Aby se dosáhlo požadované účinnosti protidrogové prevence v dané lokalitě, je potřeba již v počátku správně vymezit zvolenou preventivní strategii. V každém městě či obci může být odlišná (Bodláková, Němec 1996: 49).

Cílem drogové prevence nemůže být chránit člověka před negativním působením sociálně patologických jevů (např. mezi vrstevníky), ale naučit ho, aby se jejich působení uměl bánit (Bodláková, Němec 1996: 29-30).

7. Principy prevence praktikované na školách v Čáslavi

7.1. Realizace výzkumu na škole Čáslav

Primární drogové prevenci věnuje každá základní škola pozornost. Prostřednictvím výzkumu jsem zjišťovala, jakou formou je prevence praktikována právě na základní škole Čáslav.

Metodikem prevence je zde pan Mucha, který byl mým respondentem. Na této škole je prevence zaštiťována formou průběžného informování žáků v běžných vyučovacích předmětech a někdy také mimořádnou nahodilou akcí. O problémech rizikového chování se hovoří na poradách nebo průběžně při vyvstání nějakého problému. Žáci se také mohou dozvědět informace z nástěnných novin, kde jsou články týkající se problematiky drog.

Mezi časté metody, jak žákům vyučující vštípují informace o drogách, účincích drog, rizikách braní drog a závislostech patří výklad, samostatné práce (slohové práce na určená témata, referáty, informace z tisku, a další), besedy (s učiteli, s pozvanými odborníky), sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování způsobu odmítání drog a také párové a skupinové práce ve třídách. Videá a dokumenty promítané žákům jsou nedílnou součástí. Všechny tyto metody jsou praktikovány v hodinách rodinné a občanské výchovy.

V preventivním programu se také můžeme dočíst, že např. ve slohu se učitelé zabývají knihami k problematice drog. Zejména dvě knihy jsou zásadní – „Memento“ od českého autora Radka Johna a od Christiane F. „My děti ze stanice ZOO“. Nejen, že se žáci seznamují s užíváním drog z osobních příběhů aktérů, ale poznávají tím otázku společenského postavení narkomana.

V době, kdy jsem na škole prováděla výzkum, neměla škola v plánu pozvat odborníky, kteří by sem přijeli. Pochopila jsem tuto skutečnost tak, že na podobné akce nejsou finance a

škola je tak otevřená k tomu, když se jim někdo nezištně nabídne, což se nejspíš neděje často. V programu jsem se ale dočetla, že žáci 6. - 9. tříd v minulém roce absolvovali prevenci šikany, prevenci AIDS a besedu na téma právní vědomí od externistů. Stálými hosty je Policie ČR. Prevence šikany dokonce proběhla dvakrát, protože byla aktuální. V jedné ze tříd se šikana řešila, jak mi prozradil metodik (Základní škola Čáslav, Preventivní program 2015-2016).

Na základě „tichého období“ jsme se s panem Muchou domluvili, že prevenci pro žáky 9. tříd udělám já. 25. listopadu 2017 jsem se tedy ujala role učitele a lektora zároveň. Žákům jsem pouštěla prezentaci s textem, ale i s názornými ukázkami drog. Celá prezentace a výklad směřoval k základním a důležitým otázkám drog. Prevence se uskutečnila ve dvou devátých třídách a v jedné sedmé třídě. Na žácích byl znát věkový rozdíl. Žáci v deváté třídě se do debaty zapojovali více a nebáli se položit mi otázky. V sedmé třídě byla vidět ostýchavost žáků, ale i zjevné nadšení z přednášky. Zpětně doufám, že to nadšení nebylo jen kvůli tomu, že se nemuseli učit, obzvlášť při pátku.

Dostala jsem se do role, kdy jsem mohla mít na děti vliv i já. Tudíž jsem byla aktérem primární drogové prevence a mohla vidět, jak děti na tuto osobu reagují, jaké jsou jejich zvědavé dotazy a jak dávají najevo svůj postoj k drogám. Více o tomto zážitku popisuji v další kapitole.

Mou návštěvu také ocenil pan ředitel pan Horký, který ji na webových stránkách školy popsal takto:

„V pátek 25. listopadu 2016 proběhla zajímavý program o nebezpečí drog.

Pro žáky 2. stupně naší školy byla v rámci primární prevence připravena přednáška na téma drog. Kladla si za cíl odradit žáky od jejich užívání. V rámci přednášky se žáci dozvěděli i o klasifikaci drog a získali povědomí o nelegálních látkách dostupných u nás v České republice.

V neposlední řadě byl prostor k dotazům a následné diskusi na probíraná témata, což napomohlo žákům porozumět případným nejasnostem“ (Základní škola Čáslav 2005–2017).

7.1.1. Metodik prevence

Preventista na základní škole Čáslav je pan Mucha, se kterým se mi příjemně spolupracovalo. Funkci metodika prevence zastává 5 let a jak mi sám řekl, stále se necítí být „jistý v kranflecích“. U této funkce jsem zjistila, že hraje důležitou roli čas, resp. jak dlouho pedagog preventistu dělá. Při přijímání funkce metodika pan Mucha měl představu, v čem tato specifická činnost spočívá, ale nevěděl, co vše obnáší. Po složení závěrečných zkoušek atestace se i nadále vzdělává samostudiem, protože metodiky stále každý rok přibývá a provedení v praxi je někdy těžké.

Panu Muchovi pomohla spolupráce s výchovným poradcem a pracovníci v pedagogicko psychologické poradně. Ti mu mohli ledaž předat ze svých více letých zkušeností, ale on sám se musel naučit, jak řešit nastalé problémy a situace.

Po 5 letech se jeho neklid už zmínil a ve své funkci se rok od roku cítí lépe. Mě velmi potěšilo, že metodik přiznal, že z mé prezentace pro žáky čerpal i on a dozvěděl se nové informace.

Metodik mi nastínil, jak probíhal minulý školní rok. Škola byla nucena řešit především šikanu a záškoláctví. Proto se nevěnovala velká pozornost drogové prevenci. Také jsou další problém finance, kterých je na zmiňované školní aktivity málo. Škola tuto skutečnost kompenzuje mimoškolními aktivitami, jako jsou kroužky, sporty, soutěže a další. Celý rozhovor s metodikem lze najít v příloze A.

7.1.2. Já v roli aktéra primární prevence

Metodik prevence musí absolvovat školení na metodika, taktéž lektoři musí mít náležité vzdělání pro výkon této profese. Proto má přednáškám dětem byla brána jako neprofesionální. I tak jsem ale vzbudila u žáků zájem a jejich pozornost si získala.

Role lektora určitě není lehká. Je třeba dávat pozor na to, co se před žáky řekne, může to být zavádějící a zvolit správné způsoby předávání informací, aby to zvláště mladší žáky, bavilo.

U téma drog je výhoda, že samo o sobě je toto téma zajímavé, pro někoho lákavé a v nejhorším případě dobré jako odpočinek od vyučování. Program musí být sestaven tak, aby vyhovoval věkové skupině a nebyl náročný. Já jsem přednášela vždy jednu vyučovací hodinu v každé třídě a měla jsem pocit, že čas byl hned pryč a já dětem nestihla říci vše, co jsem měla v plánu. Z čehož soudím, že je lepší si vyhradit raději více času a dát prostor pro dotazy, než nestíhat s prezentací.

Podle webové stránky Národní informační centrum pro mládež by měl lektor primární prevence zastávat tyto atributy:

- „Znát teorii a praxi vzniku závislosti a jiných sociálně patologických jevů na úrovni jedince i na úrovni společnosti,
- znát základní rizikové a protektivní faktory při vzniku závislosti i jiných sociálně patologických jevů (na úrovni jedince, rodiny, vrstevníků společnosti),
- znát systémovou teorii a její implikace pro primární prevenci (vliv sociokulturního, politického, ekonomického kontextu apod.),
- znát různé preventivní modely a přístupy a je schopen vytvořit a realizovat komplexní preventivní program,

- být schopen efektivně pracovat s danou cílovou skupinou s využitím obecně uznávaných technik,
- ovládat základní schopnosti efektivní komunikace v oblasti primární prevence,
- být akceptován cílovou skupinou, ve které je program realizován,
- mít konsistentní a jednoznačné postoje vzhledem k návykovým látkám s důrazem na zdravý způsob života,
- mít základní vědomosti a dovednosti v oblasti sekundární a terciární prevence,
- mít informace o institucích zabývajících se primární, sekundární i terciární prevencí a dokáže je využít při preventivní práci,
- mít základní vědomosti a dovednosti v oblasti krizové intervence, být schopen v případě identifikace konkrétního problému doporučit příslušné zařízení
- pravidelně si nechává supervizovat vlastní práci a průběžně se vzdělává v oboru“ (NICM 2015).

Jelikož nejsem školený lektor, nemohu splňovat všechny tyto vědomosti a dovednosti.

Nicméně jsem se v roli lektora cítila dobře. Práci s dětmi mám ráda a myslím, že jsem byla dětmi přijata dobře. Doufám, že si žáci z mého výkladu něco vzali a zapamatovali, a já mám o zkušenost více. Tato zkušenost byla přínosná i pro mě.

7.2. Realizace výzkumu na škole Sadová

V rámci výzkumu jsem se zaměřila na to, jak se na zdejší škole praktikuje primární prevence. V reálu jsem tuto činnost nakonec vůbec neviděla, nemohla ji pozorovat a posoudit ji. Škola se totiž prevenci věnuje dlouhodobě, návazně a zaměřuje se na aktuální témata. Bloky zaměřené na prevenci jsou vkládány do různých vyučovaných předmětů jako je občanská výchova, prvouka, člověk a ochrana zdraví apod. Prevenci provádí nejen metodik

prevence, ale také vyučující učitelé, kteří jsou do toho procesu také zapojeni. Škola využívá i promítání filmů a dokumentů k náležité tématice a následně s dětmi o tématu besedují.

Jako zdroj informací škole slouží zejména zprávy žakovského parlamentu, který se koná jednou za 14 dní, porady učitelů, rozhovory s rodiči i práce žáků a diskuze nad tématy. Také je nutné pozorovat samostatné chování žáků v době vyučování i mimo. To může hodně napovědět.

Největší problém metodik prevence spatřuje v kouření a alkoholu, kde je velká tolerance jak ze strany rodičů, tak společnosti. Což práci prevence škole neusnadňuje a je to stále aktuální téma, na které škola nezapomíná, ačkoli není zřejmé na první pohled.

Základní škola Sadová provádí prevenci formou – výkladů, samostatných prací, domácí přípravy (lze zjistit zájem a informovanost rodičů), skupinové práce, her, tvorby nástěnek, příspěvků do školního časopisu, videí, internetu, výstav, výletů, exkurzí, kulturních akcí či soutěží.

Celá škola je velmi sportovně zaměřená, jejím cílem je, aby děti měly zdravý životní styl. K čemuž vědomí o škodlivosti drog také patří. Žáci mají možnosti různých sportů a volnočasových aktivit, což působí také preventivně. Škola má bohatou nabídku kroužků.

Kromě drogové prevence se škola věnuje i dalším. Důležitá a kterou se škola hodně také zabývala, je prevence šikany a záškoláctví. Dále je v plánu např. prevence kyberšikany.

Základní škola Sadová spolupracuje např. s Policií ČR, Městskou policií v Čáslavi nebo s kolínským Prostorem plus o.p.s. (ZŠ Čáslav Sadová, Minimální preventivní program 2012-2013).

Čeho jsem si já všimla. Škola nejspíš dělala preventivní opatření vůči nezvaným návštěvníkům, kdy se např. ve Žďáru nad Sázavou stala situace, kdy neznámá žena vnikla do

školy a pobodala několik studentů (Idnes.cz). Při prvních návštěvách školy jsem si žádných opatření nevšimla, ale u poslední návštěvy byly na dveřích psány jasné instrukce. Děti mají přísný zákaz dveře komukoli otevřít a návštěvník musí vyčkat na toho, kdo jeho návštěvu očekává. Toto opatření jedná určitě ve prospěch, rodiče mohou mít klidné svědomí a je vidět, že vedení školy umí reagovat včas na aktuální problém.

7.2.1. Metodik prevence

S metodikem prevence, kterým je na základní škole Sadová pan Šindelář jsem vedla strukturovaný rozhovor, který měl kvalitativní charakter a který je součástí příloh.

Od metodika prevence jsem se dozvěděla, že funkci preventisty plní již 10 let. Je to dost dlouhá doba na to, aby měl značné zkušenosti s preventivním programem a s prací při rizikových situacích. Pan Šindelář se této funkce ujal dobrovolně, ale jak mi prozradil, doufal, že na ni bude více času a prostoru. Jako třídní učitel má mnoho dalších povinností a funkce metodika je také náročná. Přísluší k ní administrativa a další náležitosti jako je navázání spolupráce s dalšími orgány a organizacemi. Metodik mi uvedl, že velmi rád spolupracuje s manžely Kašparovými a s jejich projektem Sám sebou, dále spolupracuje s policií, pedagogicko psychologickou poradnou a dalšími.

Ke zlepšení situace prevence na škole se metodik svěřil, že by bylo třeba zajistit více odborníků, kteří by pracovali se třídami dlouhodobě a souvisle, což je ale závislé na financích, kterých se nedostává. Tuto skutečnost lze ale podle něj kompenzovat na základě osobních kontaktů. Jsou možné individuální konzultace jak se žáky, tak s jejich rodiči.

Pozitivní zprávou je, že preventista doposud nemusel řešit žádný případ užívání drog žáky v jeho škole. Celý rozhovor lze najít v příloze B.

8. Pohledy rodičů na primární prevenci

Primární drogovou prevenci jsem se rozhodla zkoumat i z dalšího možného pohledu. Mými respondenty byli další aktéři důležití aktéři, rodiče dětí, rodiče žáků, kteří chodí na školy, ve kterých jsem prováděla předešlý výzkum. Rozhovory jsou anonymizovány. Moc si cením, že mi respondenti věnovali čas a byli mi nápomocni.

Vedla jsem strukturované rozhovory s dvanácti respondenty. Byli to rodiče dětí ve věkovém rozmezí jedenácti až patnácti let. Vyzpovídala jsem devět matek a tři otce těchto dětí. Složení dětí bylo ze čtyř děvčat a osmi chlapců, kdy jedno dítě bylo jedenáctileté, šest dětí bylo dvanáctiletých, jedno třináctileté, jedno čtrnáctileté a třem dětem bylo patnáct. Z čehož vyplynulo, že nejvíce dětí bylo ve věku dvanáct a patnáct let. Pro výzkum tento věkový rozdíl není na škodu, protože se dá z rozhovoru vyčíst odlišný přístup rodičů k dětem, který se jistě odvíjí i od věku dítěte.

Pro příklad na otázku „*Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?*“ respondentka dvanáctileté dcery v rozhovoru č. 7 odpověděla: „*Ví, že je to špatné, ale ještě je na takové věci malá se mi zdá a má na to čas.*“ A pro porovnání na tu samou otázku v rozhovoru č. 2 matka patnáctiletého syna odpověděla: „*Je to puberták, chodí se ven bavit s kamarády, jestli něco někde zkusí, asi tomu těžko zabráním.*“ Samozřejmě musíme brát v potaz, že každý rodič je jiným člověkem sám o sobě a má odlišný přístup k výchově. Což ale není na marné a díky tomu jsou rozhovory a odpovědi na otázky rozmanité.

Do rozhovorů jsem začlenila samozřejmě i školu, do které dítě chodí. Nejvíce respondentů v počtu šesti rodičů bylo ze školy ZŠ Sadová a po třech rodičích jsem mluvila ze ZŠ Masarykova a ZŠ Čáslav. Ačkoli jsem nespolupracovala v předchozím výzkumu se ZŠ Masarykova, respondenty jsem do výzkumu s rodiči zapojila. Ve vztahu ke škole jsme se rodičů ptala na otázku: „*Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?*“ Tato konkrétní

otázka se mi zdá jako klíčová a dost důležitá, protože odráží skutečnost, zda se ve škole v rámci prevence děje něco zajímavého a dítě má potřebu o tom mluvit, protože je to v tu chvíli něco nového pro to dítě. Kromě dvou odpovědí v rozhvorech č. 7 a č. 10 se rodiče shodli na odpovědi „Ne“. Čímž si troufám říci, že se odráží praktikování prevence pouze na teoretické úrovni, kdy to pro dítě není nijak nevšední a zajímavé. Žák sedí v lavici a poslouchá výuku, tak jako každý den. Potom nemá potřebu o tom rodiči vyprávět. Kdežto se domnívám, že kdyby do třídy přišel nějaký lektor, udělat zábavnou formou besedu k prevenci drog, už je to pro žáka něco zajímavého a rodičům o tom může povyprávět.

Také jsem z rozhovorů vyrozuměla, že rodiče se se svými dětmi baví o drogách „*když na to přijde*“. Více odpovědí bylo tohoto typu, kdy se děti rodičů na něco ptaly, tak na tento popud jim rodiče řekli nějaké základní informace o drogách, u menších dětí se jednalo spíše o informace o alkoholu a cigaretách.

Při pročítání jednotlivých rozhovorů s rodiči se dá rozpoznat životní styl rodičů. Je poznat, kdy rodič je pro příklad sportovně založený a vede k tomu i své dítě (např. rozhovor č. 3.), nebo kdy je znát, že rodič nemá na svou ratolest tolik času a nevěnuje se mu, jak by bylo třeba. Také je znovu důležitý věk dítěte, od toho se odvíjí i vzájemný vztah rodiče s dítětem. U dětí v období začínající či už trvající puberty respondenti uvádějí, že vztahy s dětmi mají komplikovanější.

Další zajímavostí mezi respondenty byl manželský pár, který se mnou spolupracoval. Jedná se o rozhovory č. 8 a č. 9. Po přečtení obou rozhovorů je zřejmé, že manžel a otec dvanáctileté dcery, je často na služebních cestách, málo bývá a doma, a proto je starost o dceru a její povinnou školní docházku na manželce. Matka dcery mi tím pádem byla schopna lépe odpovědět na otázky, protože je v obraze.

S otázkou času na své dítě také bojuje respondentka v rozhovoru č. 11. Svěřila se mi, že je na syna sama, aby rodinu užívala, tráví hodně času v zaměstnání a na syna poté tolik času nezbývá. Respondentka mě překvapila odpovědí na otázku: „*Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.*“ takto „*Ano, už jsme řešili nějaké požití alkoholu u syna. Měl z toho velký průšvih. Mám dojem, že už i zkoušel kouřit, ale já jako kuřačka to těžko z něj cítím. Každopádně ano, musela jsem to s ním už řešit.*“ Podotýkám, že synovi je čtrnáct let. Respondentka dále uvádí, že syn se kamarádí se staršími kamarády, kteří právě mohou chlapce k alkoholu, cigaretách a dalším věcem navádět.

Když zmiňuji alkohol a cigarety, vydedukovala jsem z odpovědí rodičů, že je to celkem běžná součást rodin. Někteří rodiče kouří, dítě je při tom vidá a alkohol je součástí různých oslav. Pokud rodiče dětem vysvětlují, že je obojí špatné a děti k těmto věcem nemají přístup, nevidím v tom až tak velký problém. Popíjení alkoholu a kouření dítě může potkat dnes a denně i mimo domov.

Rodiče se velmi shodli v otázce „*Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?*“ Devět ze dvanácti rodičů neopomenulo velký vliv internetu a internet uvedli jako zdroj informací pro své děti. Mezi další zdroje uvedli vrstevníky, kamarády, je rodiče, školu, televizi a další. Internet je na jednu stranu dobrým zdrojem informací, protože se v něm dá ledašco najít, ale na druhou stranu děti může k experimentování s drogami motivovat. Uživatel internetu může shlédnou fotografie, videa, přečíst si o zkušenostech jiných lidí apod. Záleží na jedinci, zda ho tyto informace motivují k užití nějaké látky či naopak.

Jak jsem již nastínila v předešlé kapitole „*Metodika*“, při provádění prvních dvou rozhovorů jsem narazila na nevhodnou otázku pro rodiče. Resp. se projevila jako moc citlivá a na rodičích bylo znát, že na ni nechtějí moc odpovídat. Měla jsem v plánu, aby si rodiče představili situaci, kdy jejich dítě užívá drogy a zajímalo mě, jak by tuto situaci řešili.

Skutečnost je taková, že žádný z rodičů si nechce představit takto ošklivou situaci a žádný rodič předem neví, jak by vzniklou situaci řešil. Proto jsem se nakonec spokojila se stručnou odpovědí a rodiče jsem nenutila, aby si situaci představovali.

Rozhovory s rodiči pro mě byly příjemné a ku prospěchu. Dozvěděla jsem se dost informací, se kterými jsem mohla nadále pracovat. V každé rodině je odlišný přístup k výchově, k trávení volného času, v komunikaci. Žádného z rodičů nemůžeme soudit, zda své dítě vede dobrou nebo špatnou cestou a jeho výchova je právě ta jediná správná.

Já pevně doufám, že jak byli respondenti prospěšní pro mě, tak jsem mohla být prospěšná i já pro ně. Mohla jsem některým rodičům otevřít více oči nad otázkou drogové problematiky. Mohli si uvědomit, že se tématu drog a prevence málo věnují a s dítětem se o nebezpečí drog baví více. Tento zpětnovazebný efekt bych si moc přála.

9. Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo vyzkoumat kdo a jak se podílí na primární drogové prevenci. Hlavním prostředím výzkumu byly základní školy, kterým jsem věnovala velkou pozornost a které se mnou spolupracovaly. Veškeré informace jsem dostávala hlavně od metodiků prevence jednotlivých škol, kteří jsou důležitou součástí prevence a pozitivními vzory pro žáky.

Velmi mě zajímaly činnosti, které se ve škole v rámci prevence praktikují. Z čehož jsem celkem zklamaná. Těšila jsem se, že budu moci být účastníkem prevence, vedené profesionálním lektorem, ale neměla jsem příležitost. Tyto a podobné aktivity, jak jsem zjistila, jsou spíše výjimečné a nahodilé. Odvíjí se od finančního rozpočtu školy, kdy školy nejspíš nemají prostředky, které by se do toho mohly investovat a tím pádem je škola a vyučující nuceni prevenci praktikovat ve svých silách. Výsledkem se stává, že prevence zůstává praktikovaná v teoretické rovině a je součástí vyučovaných předmětů. Prevence a povinnost prevence se tedy tím pádem uskuteční, to ano, ale otázka je, jaký vliv tento způsob předávání informací má na žáky. Obávám se, že informace spojené s prevencí si žáci vyslechnou, tak jako jiné informace, a neberou je tolik v potaz. Když se ve škole děje něco mimořádného, např. metodici prevence hovořili o besedách od Policie, žák z toho může mít zážitek a informace vstřebat nenásilnou a pro něj zajímavou formou než ve vyučování.

Z výzkumu ve školách je pro mě důležitý výsledek ten, že prevence se neopomíjí a je plněna v rámci možností. Od toho se odvíjí efektivita, ale metodici prevence se snaží dělat maximum a žádný z metodiků mi nepopsal situaci, kdy by jejich žáci experimentovali s drogami. To beru jako pozitivní dopad prevence, protože v ní jde o předcházení experimentování s drogami. Pokud žáci nemají problémy s užíváním drog, vše je v pořádku a systém se osvědčuje.

V druhé části výzkumu byly předmětem rodiče žáků, kteří chodí na již zmiňované základní školy. Rodiče považují jako další důležitý zdroj informací. I oni mají velký vliv na prevenci v této oblasti u svých dětí. Škola, jak uznávají v rozhovorech i rodiče, nemůže zastupovat jejich funkci a rodiče nesmí opomenout ve výchově i otázku prevence.

Rodiče byli vstřícní a ochotní. Spolupráce s nimi mě bavila a vedla k poznání jednotlivých rodin. V každé rodině je výchova jiná, vztah k dětem jiný, stejně tak k otázkám prevence užívání drog, každý rodič přistupuje jinak. Je to naprosto přirozené. Já nejsem od toho, abych rodiny nějak soudila a uváděla, zda dítě vychovávají dobře nebo špatně. Jen jsem do těchto rodin pronikla a zmapovala situaci. Ze strukturovaných rozhovorů, které jsem s rodiči vedla, jsou v přílohách mé bakalářské práce záznamy.

Myslím si, že tento kvalitativní výzkum je prospěšný a na mé výzkumné otázky odpovídá. Reflektuje odraz prevence praktikované ve školách, nad kterou se mnohdy rodiče nezamýšlí a třeba je to k zamyšlení právě vybudí a oni zváží jejich přístup k prevenci. Jak a kdy jí dětem předávají, zda by neměli dětem říkat více informací a tématu drog se věnovat častěji. Troufám si říci, že se mohli někteří rodiče díky mému výzkumu a rozhovoru s nimi nad tématem prevence zamyslet.

Při čtení mé bakalářské práce se mohou rodiče dočíst, jak se na školách pracuje s jejich dětmi a stejně tak se mohou metodici prevence dočíst o prevenci předávanou dětem rodiči. Obě strany se mohou obohatit novými informacemi, stejně jako nezaujatý čtenář.

10. Zdroje

Bodláková I., J. Němec 1996. *Prevence zneužívání návykových látek*. Praha: POLY.

Duffková, J. 2008. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Eyre R., L. Eyre 2000. *Jak naučit děti hodnotám*. Praha: Portál.

Idnes.cz: *Žena s nožem pobodala ve škole studenty. Šestnáctiletý hoch zemřel*. Dostupné z: http://jihlava.idnes.cz/pobodani-na-obchodni-akademii-ve-zdare-nad-sazavou-fve-/jihlava-zpravy.aspx?c=A141014_090808_jihlava-zpravy_mv [19.6.2017].

JURÁKOVÁ, I. 1999. *Trestněprávní postih toxikomanů*. Brno: Masarykova univerzita v Brně.

Kalina K. a kol. 2003. *Drogy a drogové závislosti II*. Úřad vlády České republiky.

Kučerová S. 1992. Pedagogická antropologie stále aktuální. *Pedagogika, časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* 3: Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

Medkult. *Kulturní kapitál*. Dostupné z: <http://medkult.upmedia.cz/Keywords/kulturni-kapital/> [16. 6. 2017]

Milovský M., L. Skácelová, J. Zapletalová, P. Novák 2010. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN.

Perspective with Reference to Cigarette Smoking among Adolescents. *The Irish Journal of Psychology* 15 (1).

MŠMT 1998: *Minimální preventivní program pro školy a školská zařízení v oblasti zneužívání návykových látek „Škola bez drog“*. Sbírka zákonů České republiky: částka 3/1998.

- Mühlpachr, P. 2008. *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. Brno: MSD.
- Národní informační centrum pro mládež. *Primární prevence – charakteristika*. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/primarni-prevence-charakteristika> [19. 6. 2017]
- Nešpor K., L. Csémy 1995. *Alkohol, drogy a Vaše děti*. Praha: Sportpropag.
- Nešpor K., L. Csémy L. 1996. *Návykové látky. Prevence a časná intervence*. Praha: Vydáno za podpory Ministerstva zdravotnictví ČR.
- Novák P., M. Milovský, J. Vopravil, R. Gabrhelík, L. Šťastná, L. Jurystová 2013. Prevention Intervention in Reducing Substance Use among Czech Adolescents, *Sociologický časopis 6*: 904-906. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Preslová I., Olga Hanková a kol. 2010 – *Mladiství and drogy*. Praha: SANANIM.
- Prostor PLUS 2014. *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření společnosti za rok 2014*.
- Prostor PLUS 2015. *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření společnosti za rok 2015*.
- Smolík J. 2015. Subkultury mládeže: Od deviance k fragmentaci. *Sociální pedagogika 3.1*. Zlín: Fakulta humanitních studií Univerzity Tomáše Bati
- Šubrt J. 2001. *Postavy a problémy soudobé teoretické sociologie: Soudobé teorie druhé poloviny 20. století*. Praha: ISV.
- Základní škola Čáslav 2005-2017: *Drogy*. Dostupné z: http://www.zscaslav.cz/prozamestnance/preventista-soc-pat-jevu1/drogy.html?searched=preven&advsearch=oneword&highlight=ajaxSearch_highlight+ajaxSearch_highlight1 [19.6.2017]

Základní škola Čáslav 2005-2017. *Historie školy-195 let*. Dostupné z:

<http://www.zscaslav.cz/zakladni-informace/historie-skoly/historie-skoly-195-let.html> [10. 4. 2017]

Základní škola Čáslav 2005-2017. *Identifikační údaje*. Dostupné z:

<http://www.zscaslav.cz/zakladni-informace/identifikacni-udaje.html> [10. 4. 2017]

Základní škola Čáslav Masarykova 2017. *Historie školy*. Dostupné z:

<https://www.1zscaslav.cz/index.php?nid=753&lid=cs&oid=37602> [12. 4. 2017]

Základní škola Čáslav Masarykova 2017. *Kontaktní údaje-vedení školy, ekonomický úsek, učitelé, konzultační hodiny...* Dostupné z:

<http://www.1zscaslav.cz/index.php?nid=753&lid=cs&oid=37584> [12. 4. 2017]

Základní škola Čáslav Sadová 2017. *Historie vzniku naší školy..... Co předcházelo?*

Dostupné z: <http://www.sadovazs.cz/index.php?nid=2232&lid=cs&oid=236556> [12. 4. 2017]

Základní škola Čáslav Sadová 2017. *Kontakty*. Dostupné z:

<http://www.sadovazs.cz/index.php?nid=2232&lid=cs&oid=236477> [12. 4. 2017]

Základní škola Čáslav. *Preventivní program 2015-2016*.

ZŠ Čáslav Sadová. *Minimální preventivní program 2012-2013*

11. Přílohy

Příloha A – Otázky pro metodika primární prevence (Základní škola Čáslav).....	57
Příloha B – Otázky pro metodika primární prevence (Základní škola Sadová).....	60
Příloha C – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 1).....	62
Příloha D – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 2).....	64
Příloha E – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 3).....	66
Příloha F – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 4).....	68
Příloha G – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 5).....	70
Příloha H – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 6).....	72
Příloha I – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 7).....	74
Příloha J – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 8).....	76
Příloha K – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 9).....	78
Příloha L – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 10).....	80
Příloha M – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 11).....	82
Příloha N – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 12).....	84

Příloha A – Otázky pro metodika primární prevence (Základní škola Čáslav)

1. Jak dlouho funkci metodika prevence zastáváte?

„5 let, poslední 2 roky probíhalo samostudium.“

2. Ujal jste se jí dobrovolně?

„Souhlasil jsem s nabídkou, převzal jsem tuto funkci po předešlém učiteli, který odešel.“

3. Věděl jste před tím, než jste pozici přijal, že tato pozice na základních školách existuje?

„Ano, věděl, ale nevěděl jsem, co to obnáší, z bývalého zaměstnání jsem to znal pouze z besed.“

4. Musel jste absolvovat speciální školení na tuto pozici?

„Ano, školení probíhalo v Praze pod MŠMT, 1x za měsíc, cca 8 hodin, celkem 250 hodin, složení závěrečné zkoušky před komisí, obhajoba závěrečné práce.“

5. Bylo pro vás zaučení na tuto pozici náročné? Jaké jste z toho měl pocity? Báli jste se zastávat funkci metodika prevence? Nebo jste se naopak těšil?

„Měl jsem strach z nové pozice, nevěděl jsem, co očekávat, jak řešit nastalé problémy a situace, pomohl mi výchovný poradce a také pracovnice v PPP, rozporuplné pocity přetrvávají dodnes, přibývání metodiky – samostudium, někdy nereálnost provedení.“

6. Naplnilo se vaše očekávání od této funkce?

„Studiem bylo očekávání naplněno.“

7. Jak jste si představoval, že svou funkci budete realizovat? Jaké byly vaše plány?

Naplnily se?

„Moje plány nebyla v podstatě žádné a začal jsem plnit, co se má. Každý rok se zasílá Minimální preventivní program – zasílá se s hodnocením předešlého roku společně s dotazníkovými šetřeními a další záležitosti.“

8. Jste se současnou situací ohledně primární prevence na vašem působišti spokojený? Myslíte si, že je dostačující?

„Mám svým způsobem volnou ruku, takže dělám, co je v mých možnostech.“

9. Pokud ne, měl byste nějakou představu, jak tuto situaci zlepšit?

„Není výběr bezplatných besed, lektori většinou chtějí alespoň peníze za benzín, poté se také peníze vybírají od dětí.“

10. Jsou eventuálně ke zlepšení zapotřebí finance? Jsou finance nutností k realizaci plánu?

„Ano, ale nejsou úplnou nutností. Např. Policie dělá přednášky o kyberšikaně, o právním vědomím a jiné.“

11. Jak byste popsal vztah mládeže a drog?

„Není jim to cizí, lehká dostupnost, zisk, někomu to mohou poskytnout, frajeřina, součást skupiny.“

12. Řešil jste nebo řešíte nějaký případ užívání drog žáky z vaší školy? Pokud ano, popište prosím situaci.

„Ne.“

13. Viděl jste sám osobně, jak žáci u školy např. kouří marihuanu?

„Ne.“

14. Kdybyste viděl žáky, jak kouří marihuanu, jak byste se zachoval?

„Kontaktoval bych rodiče, pokud by to bylo přímo před školou, pokud mimo školu, tam se nabízí kontaktování policie, pokud by to žák kouřil přímo ve škole, promluvil bych si přímo s dotyčným žákem, zda si uvědomuje následky a dopady, co se mu na tom líbí. Poté by se to třeba musela řešit ještě dál.“

Příloha B – Otázky pro metodika primární prevence (Základní škola

Sadová)

1. Jak dlouho funkci metodika prevence zastáváte?

„Cca 10 let.“

2. Ujal jste se jí dobrovolně?

„Ano.“

3. Věděl jste před tím, než jste pozici přijal, že tato pozice na základních školách existuje?

„Ano.“

4. Musel jste absolvovat speciální školení na tuto pozici?

„Ano, ale ne formou studia.“

5. Bylo pro vás zaučení na tuto pozici náročné? Jaké jste z toho měli pocity? Báli jste se zastávat funkci metodika prevence? Nebo jste se naopak těšili?

„Náročné pouze časově.“

6. Naplnilo se vaše očekávání od této funkce?

„Částečně.“

7. Jak jste si představoval, že svou funkci budete realizovat? Jaké byly vaše plány?
Naplnily se?

„Myslel jsem si, že budu mít více času pro výkon této funkce, neboť jsem zároveň třídním učitelem.“

8. Jste se současnou situací ohledně primární prevence na vašem působišti spokojený?

Myslíte si, že je dostačující?

„Myslím si, že by bylo třeba zajistit více odborníků, kteří by pracovali se třídami dlouhodobě, ale to je závislé na financích, kterých se nedostává.“

9. Pokud ne, měl byste nějakou představu, jak tuto situaci zlepšit?

„Vše funguje i na základě osobních kontaktů, kterých využívám.“

10. Jsou eventuálně ke zlepšení zapotřebí finance? Jsou finance nutností k realizaci plánu?

„Z části určitě ano.“

11. Jak byste popsal vztah mládeže a drog?

„To ovlivňuje řada věcí a faktorů – výchova v rodině, škola, vrstevníci a podle mě to nelze zobecnit tak snadno, nicméně je tu velká společenská tolerance k alkoholu i cigaretám (ted' o něco menší) a z toho pramení přístup mládeže.“

12. Řešil jste nebo řešíte nějaký případ užívání drog žáky z vaší školy? Pokud ano, popište prosím situaci.

„Ne, díky bohu.“

13. Viděl jste sám osobně, jak žáci u školy např. kouří marihuanu?

„Ne.“

14. Kdybyste viděl žáky, jak kouří marihuanu, jak byste se zachoval?

„Určitě by to nenechal bez povšimnutí.“

Příloha C – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 1)

1. Jste rodič žáka, které chodí na školu: ZŠ Čáslav, ZŠ Sadová, ZŠ Masarykova
2. Kolik je vašemu dítěti let? 12
3. Jaká je vaše rodinná situace? rodiče spolu žijí jako manželé nebo jako druh a družka, rozvedli se, některý z rodičů již zemřel, v rodině žije nevlastní otec nebo nevlastní matka, dítě žije v neúplné rodině
4. Máte se svým dítětem dobrý vztah? Cítíte vzájemnou důvěru?

„Většinou docela vycházíme, hádáme se kvůli úklidu apod., ale nic vážného. Snad ano, snad důvěru máme.“

5. Užíváte ve vaší rodině běžně alkohol či kouříte cigarety? Vídá vás při tom dítě?

„Manžel kouří, já to nemám ráda, v bytě se nekouří, jen na balkoně, ale i tak to syn určitě vidí. Alkohol také, při oslavách nebo jiných příležitostech.“

6. Myslíte si, že jste pro své dítě pozitivním vzorem?

„Snažím se být.“

7. Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.

„Bylo období, kdy se syn na nějaké věci ohledně drog ptal, něco viděl v televizi. Šlo o marihuanu. Jestli se dobře pamatuju, viděl nějakou reportáž ve zprávách.“

8. Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?

„Zatím doufám, že žádný nebo negativní. Ví, že něco takového existuje, to jo, ale asi nic víc.“

9. Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?

„Ne, o drogách ani ne. Spíš, že se bavili o rozmnožování. To ho zaujalo.“

10. Slyšeli jste pojem primární drogová prevence? Pokud ano, jakou máte představu.

„Drogová prevence to ano, to mám představu, v čem asi prevence spočívá, ale není mi jasný výraz to primární. Drogová prevence má varovat děti před braním drog apod.“

11. Myslíte si, že je ve škole vašeho dítěte prevenci drog věnována dostatečná prevence?

„Tak to netuším, ale měla by být asi, od toho jsou přeci kontroly ve školách a další.“

12. Myslíte si, že je tato prevence dostatečná a zastupuje tím i prevenci doma?

„To nee, my rodiče se stejně nevyhneme zvědavým otázkám našich ratolestí. Třeba právě, když to vidí v TV, zeptají se hned a nečekají až se zeptají ve škole.“

13. Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?

„V televizi, na internetu, od kamarádů.“

14. Máte pocit, že se vaše dítě může s drogami ve vašem městě setkat?

„Nemyslím si.“

15. Co byste dělali, kdybyste zjistili, že vaše dítě experimentuje s drogami?

„Promluvila bych si se synem a doufala, že dostane rozum. Nějaký čas bych ho pozorovala a poté vyhledala odbornou pomoc.“

Příloha D – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 2)

1. Jste rodič žáka, které chodí na školu: ZŠ Čáslav, ZŠ Sadová, ZŠ Masarykova
2. Kolik je vašemu dítěti let? 15
3. Jaká je vaše rodinná situace? rodiče spolu žijí jako manželé nebo jako druh a družka, rozvedli se, některý z rodičů již zemřel, v rodině žije nevlastní otec nebo nevlastní matka, dítě žije v neúplné rodině
4. Máte se svým dítětem dobrý vztah? Cítíte vzájemnou důvěru?

„Poslední tak rok a půl je náš vztah problematický, syn je v pubertě a zákonitě jsem pro něj teď blbá, trapná a běda, jak se mnou má jít na nákup a stydět se, že mi pomáhá.

Důvěra se snad přeci jen ještě nějaká najde.“

5. Užíváte ve vaší rodině běžně alkohol či kouříte cigarety? Vidá vás při tom dítě?

„Ráda si dám po pracovním dni skleničku vína, zvláště při vaření, takže ano, alkohol lze u nás vidět, stejně tak i cigarety. Cigarety pravidelně.“

6. Myslíte si, že jste pro své dítě pozitivním vzorem?

„Ne, protože sama kouřím a nemůžu se toho zlozvyku zbavit.“

7. Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.

„Občas má syn náladu, kdy mě právě poučuje o tom, jak je kouření škodlivé. Jinak právě možná on by mohl říkat mně něco o drogách než já jemu.“

8. Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?

„Je to puberťák, chodí se ven bavit s kamarády, jestli něco někde zkusí, asi tomu těžko zabráním.“

9. Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?

„Ne.“

10. Slyšeli jste pojem primární drogová prevence? Pokud ano, jakou máte představu.

„Neslyšela, ale tipuju, že je to snaha o to, aby děti nebraly drogy.“

11. Myslíte si, že je ve škole vašeho dítěte prevenci drog věnována dostatečná prevence?

„Netuším.“

12. Myslíte si, že je tato prevence dostatečná a zastupuje tím i prevenci doma?

„Snažím se kluka varovat i já, jestli se o tom baví i ve škole, tak je to jedině dobře a asi by mělo fungovat obojí.“

13. Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?

„Kamarádi, internet.“

14. Máte pocit, že se vaše dítě může s drogami ve vašem městě setkat?

„Nejspíš ano, ale já to ani nechci vědět, asi bych ani nespala.“

15. Co byste dělali, kdybyste zjistili, že vaše dítě experimentuje s drogami?

„Doufala, že to zkusil jednou a už to neudělá.“

Příloha E – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 3)

1. Jste rodič žáka, které chodí na školu: ZŠ Čáslav, ZŠ Sadová, ZŠ Masarykova
2. Kolik je vašemu dítěti let? 11
3. Jaká je vaše rodinná situace? rodiče spolu žijí jako manželé nebo jako druh a družka, rozvedli se, některý z rodičů již zemřel, v rodině žije nevlastní otec nebo nevlastní matka, dítě žije v neúplné rodině

4. Máte se svým dítětem dobrý vztah? Cítíte vzájemnou důvěru?

„Ano, myslím, že tak nějak normální. Syn se svěřuje asi spíše matce, my se bavíme hodně o sportu, hlavně fotbalu.“

5. Užíváte ve vaší rodině běžně alkohol či kouříte cigarety? Vidá vás při tom dítě?

„Ne, nekouříme a alkohol pijeme výjimečně při nějaké příležitosti. To ano, to nás syn může vidět, ale ví, že to směj pít jen dospělí.“

6. Myslíte si, že jste pro své dítě pozitivním vzorem?

„Ano, snažím se být. Stejně jako já rád sportuji, tak k tomu vedu i syna. Starší syn je lenoch, tak jsem rád, že druhý ne.“

7. Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.

„O alkoholu ano, jak jsem říkal, ví, že to děti nesmí pít a spíše jsem mu vysvětlovat drogy spojené se sportem – doping apod.“

8. Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?

„Odpor, ví, že je to špatné.“

9. Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?

„Ne, o tom se možná baví s manželkou.“

10. Slyšeli jste pojem primární drogová prevence? Pokud ano, jakou máte představu.

„Drogová prevence to ano, primární nevím, jestli je to prioritní nebo tak něco, nedokážu úplně říci.“

11. Myslíte si, že je ve škole vašeho dítěte prevenci drog věnována dostatečná prevence?

„Nejspíš ano.“

12. Myslíte si, že je tato prevence dostatečná a zastupuje tím i prevenci doma?

„To zase nee, my rodiče to dítěti přeci jen musíme podat trochu jinak než ve škole, trochu ze života, laicky, ne formou výuky.“

13. Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?

„Něco od nás, jinak z okolního prostředí – kamarádi, internet, televize.“

14. Máte pocit, že se vaše dítě může s drogami ve vašem městě setkat?

„Obávám se, že ano, chtěl bych říci, že ne.“

15. Co byste dělali, kdybyste zjistili, že vaše dítě experimentuje s drogami?

„To si nechci představit.“

Příloha F – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 4)

1. Jste rodič žáka, které chodí na školu: ZŠ Čáslav, ZŠ Sadová, ZŠ Masarykova
2. Kolik je vašemu dítěti let? 12
3. Jaká je vaše rodinná situace? rodiče spolu žijí jako manželé nebo jako druh a družka, rozvedli se, některý z rodičů již zemřel, v rodině žije nevlastní otec nebo nevlastní matka, dítě žije v neúplné rodině
4. Máte se svým dítětem dobrý vztah? Cítíte vzájemnou důvěru?

„Ano, myslím, že máme normální vztah právě založený na důvěře. Vedu dceru k upřímnosti.“

5. Užíváte ve vaší rodině běžně alkohol či kouříte cigarety? Vidá vás při tom dítě?

„Ano, dcera vidá babičku a starší sestru, které kouří. Alkohol také.“

6. Myslíte si, že jste pro své dítě pozitivním vzorem?

„Starší dcera kouří, někde jsme možná jako rodiče selhali, proto neodpovím ano, ale spíše nevím, těžko říci.“

7. Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.

„Ano, právě třeba u té babičky, kam často chodíme. Dcera sama babičce říká – babi nekuř, není to dobrý apod.“

8. Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?

„K tvrdším drogám asi zatím žádný, o tom moc neví, nebo nevím já, že ví, ale u babičky kouká na krabičky cigaret, kde jsou ošklivé obrázky a upozorňuje na ně, že je to špatné a ošklivé.“

9. Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?

„Ne.“

10. Slyšeli jste pojem primární drogová prevence? Pokud ano, jakou máte představu.

„No nejspíš se tedy jedná o něco ve škole, jinak úplně nevím.“

11. Myslíte si, že je ve škole vašeho dítěte prevenci drog věnována dostatečná prevence?

„Starší dcera, jak jsem zmiňovala, kouří. Soudím tedy, že jsme nelhali my rodiče i škola. Tudiž asi ne. Ale je to už x let zpět, co starší dcera chodila na základu, tak je možné, že se to nějak změnilo.“

12. Myslíte si, že je tato prevence dostatečná a zastupuje tím i prevenci doma?

„No mělo by být obojí.“

13. Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?

„Kamarádi, my rodiče, škola, internet, reklamy v televizi.“

14. Máte pocit, že se vaše dítě může s drogami ve vašem městě setkat?

„Ano, každou chvíli koukám v televizi na reportáže o drogách, v dnešní době jsou dostupné.“

15. Co byste dělali, kdybyste zjistili, že vaše dítě experimentuje s drogami?

„Pokud by šlo třeba o kouření, tak bych samozřejmě nějak zasáhla, ale pořád to není to nejhorší. Kdyby zkoušela něco tvrdšího, ztratila by mou důvěru a raději bych ji nikam moc nepouštěla a zamezila tím takovým situacím.“

Příloha G – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 5)

1. Jste rodič žáka, které chodí na školu: ZŠ Čáslav, ZŠ Sadová, ZŠ Masarykova
2. Kolik je vašemu dítěti let? 15
3. Jaká je vaše rodinná situace? rodiče spolu žijí jako manželé nebo jako druh a družka, rozvedli se, některý z rodičů již zemřel, v rodině žije nevlastní otec nebo nevlastní matka, dítě žije v neúplné rodině
4. Máte se svým dítětem dobrý vztah? Cítíte vzájemnou důvěru?

„Poslední dobou to mezi námi skřípe. Syn je většinou raději někde venku než doma. A já mu to nezalívám. Sama jsem byla vychovávána striktně a pomalu do 18i jsem nemohla nikam jít. Je mladej, tak ať z toho něco má.“

5. Užíváte ve vaší rodině běžně alkohol či kouříte cigarety? Vidá vás při tom dítě?

„Cigarety jsou v naší rodině relativně běžné, i u prarodičů, alkohol také.“

6. Myslíte si, že jste pro své dítě pozitivním vzorem?

„Ano, chodím do práce, obstarávám domácnost, dětem se snažím věnovat...“

7. Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.

„Ani ne, kluk už je dost starej, aby z toho měl rozum. Někdy to stejně musí zkusit.“

8. Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?

„Je ve věku, kdy ho to možná láká. Já tomu stejně moc nezabráním, to bych ho musela přivázat k topení.“

9. Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?

„Ne, skrz školu řešíme hlavně známky a teď přijímačky na střední školu.“

10. Slyšeli jste pojem primární drogová prevence? Pokud ano, jakou máte představu.

„Prevence je o tom, aby se něčemu zabránilo, tak asi, aby děti nebraly drogy.“

11. Myslíte si, že je ve škole vašeho dítěte prevenci drog věnována dostatečná prevence?

„To nevím. Když jdu na rodičák, o ničem takovém se nemluví.“

12. Myslíte si, že je tato prevence dostatečná a zastupuje tím i prevenci doma?

„Tak hlavně rodiče by si asi děti měli hlídat, co dělají, s kým a kde...“

13. Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?

„Od kamarádů, hlavně od starších, syn už se chvíli také kamarádil s takovýma staršíma klukama, nelíbilo se mi to, měl na chvíli zákaz chodit ven.“

14. Máte pocit, že se vaše dítě může s drogami ve vašem městě setkat?

„Ano, právě skrze tyto známosti.“

15. Co byste dělali, kdybyste zjistili, že vaše dítě experimentuje s drogami?

„Doufala bych, že jen experimentuje a má z toho rozum a znovu to neudělá.“

Příloha H – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 6)

1. Jste rodič žáka, které chodí na školu: ZŠ Čáslav, ZŠ Sadová, ZŠ Masarykova
2. Kolik je vašemu dítěti let? 15
3. Jaká je vaše rodinná situace? rodiče spolu žijí jako manželé nebo jako druh a družka, rozvedli se, některý z rodičů již zemřel, v rodině žije nevlastní otec nebo nevlastní matka, dítě žije v neúplné rodině
4. Máte se svým dítětem dobrý vztah? Cítíte vzájemnou důvěru?

„Ano, myslím, že syn má se mnou lepší vztah než s otcem. Než jsem si našla přítele, tak jsem se synem byla sama a tím jsme si vytvořili dobrý vztah si myslím. Důvěra tam určitě je, můžu mu věřit.“

5. Užíváte ve vaší rodině běžně alkohol či kouříte cigarety? Vidá vás při tom dítě?

„Při oslavách pijeme normálně alkohol, jinak ne a cigarety také ne.“

6. Myslíte si, že jste pro své dítě pozitivním vzorem?

„Ano.“

7. Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.

„Ne, o tom nijak zvlášť nemluvíme.“

8. Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?

„Snad rozumný, tak jsem se ho snažila vychovat, aby nad věcmi pořádně uvažoval.“

9. Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?

„Ne, syn se učí sám, prospěch má dobrý, vidím, že se učí, takže školu celkově moc neřešíme.“

10. Slyšeli jste pojem primární drogová prevence? Pokud ano, jakou máte představu.

„Moje sestra je učitelka a o něčem takovém mluvila. Drogovou prevencí má na starost nějaký učitel ve škole, co jsem pochopila a ten zaručuje, aby děti o drogách něco věděly.“

11. Myslíte si, že je ve škole vašeho dítěte prevencí drog věnována dostatečná prevence?

„Netuším, ale asi jo. Neslyšela jsem, že by na škole, kam syn chodí, děti užívaly drogy. Třeba když se jde okolo středních škol nebo učilišť, tak před školou pořád studenti kouří. Na základních školách tomu tak zaplat' pán bůh, není.“

12. Myslíte si, že je tato prevence dostatečná a zastupuje tím i prevenci doma?

„To zase asi ne, dítě potřebuje informace od různých zdrojů. Nejlíp z praxe, když vidí třeba jak někdo kouří a následně kašle apod.“

13. Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?

„Z médií, internetu, ukazoval mi i nějaké fotky, jak po nějaké droze odpadá z těla kůže. Hrůza, zvláště, když na to koukají děti.“

14. Máte pocit, že se vaše dítě může s drogami ve vašem městě setkat?

„S touhle drogou, po které odpadá kůže doufám, že ne, ale s jinými určitě.“

15. Co byste dělali, kdybyste zjistili, že vaše dítě experimentuje s drogami?

„Zavolala bych nejspíš sestře a zeptala se, jak to řeší ve škole a co by mi poradila dělat.“

Příloha I – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 7)

1. Jste rodič žáka, které chodí na školu: ZŠ Čáslav, ZŠ Sadová, ZŠ Masarykova
2. Kolik je vašemu dítěti let? 12
3. Jaká je vaše rodinná situace? rodiče spolu žijí jako manželé nebo jako druh a družka, rozvedli se, některý z rodičů již zemřel, v rodině žije nevlastní otec nebo nevlastní matka, dítě žije v neúplné rodině
4. Máte se svým dítětem dobrý vztah? Cítíte vzájemnou důvěru?

„Já myslím, že ano. Dcera za mnou chodí, když jí něco trápí.“

5. Užíváte ve vaší rodině běžně alkohol či kouříte cigarety? Vidá vás při tom dítě?

„Manžel kouří a dřív i více pil, to byla dcera ještě menší, teď už to moc nevidá, stejně jako tátu. Proto máme snad dobrý vztah spolu.“

6. Myslíte si, že jste pro své dítě pozitivním vzorem?

„Ne, manželství se mi rozpadlo, což si myslím, že je pro dítě nejhorsí, když zažije rozvod a to, jak rodiče navzájem házejí špínu.“

7. Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.

„Ano, o alkoholu jsme mluvily, jinak moc ne.“

8. Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?

„Ví, že je to špatné, ale ještě je na takové věci malá se mi zdá a má na to čas.“

9. Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?

„Ano, zmínila právě ten alkohol a na ten popud jsem se s ní o tom pobavila i já.“

10. Slyšeli jste pojem primární drogová prevence? Pokud ano, jakou máte představu.

„Neslyšela. Jde nejspíš o bavení se o drogách?“

11. Myslíte si, že je ve škole vašeho dítěte prevenci drog věnována dostatečná prevence?

„Najspíš by měla být, já to nemohu posoudit, když to nevidím“

12. Myslíte si, že je tato prevence dostatečná a zastupuje tím i prevenci doma?

„Když se mě pak dítě doma ještě doptává, tak nejspíš ne. Ve škole dětem nejspíš řeknou základní informace, což je fajn, ale jsou to zvědavé děti a zajímá je ještě třeba něco víc.“

13. Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?

„V našem případě u nás, v rodině, kdy tedy tatínek kouřil a pil, jinak nejspíš od kamarádů, z televize, internetu, ...“

14. Máte pocit, že se vaše dítě může s drogami ve vašem městě setkat?

„Ano, ten alkohol a cigarety jsou naprosto běžné, stačí jít na pouť či jinou akci a vidíte tam každého s pivem v ruce. Co se týče dalších drog, tak nejspíš také, ale nechceme to vidět. Partičku zhulených mladíků v parku raději ignorujeme a jdeme dál ku příkladu...“

15. Co byste dělali, kdybyste zjistili, že vaše dítě experimentuje s drogami?

„Vyhledala bych nějakou odbornou poradnu nebo jiné centrum.“

Příloha J – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 8)

1. Jste rodič žáka, které chodí na školu: ZŠ Čáslav, ZŠ Sadová, ZŠ Masarykova
2. Kolik je vašemu dítěti let? 12
3. Jaká je vaše rodinná situace? rodiče spolu žijí jako manželé nebo jako druh a družka, rozvedli se, některý z rodičů již zemřel, v rodině žije nevlastní otec nebo nevlastní matka, dítě žije v neúplné rodině
4. Máte se svým dítětem dobrý vztah? Cítíte vzájemnou důvěru?

„Jak kdy, někdy je nám spolu fajn, jindy se hádáme, ale důvěra snad mezi námi je.“

5. Užíváte ve vaší rodině běžně alkohol či kouříte cigarety? Vidá vás při tom dítě?

„Já kouřím, manžel občas, ten jen když jde na pivo, alkohol máme doma také, také si občas dáme. Takže ano, syn může alkohol vidět.“

6. Myslíte si, že jste pro své dítě pozitivním vzorem?

„Snažím se být. Ačkoli kouřím, jemu vysvětluji, že je to špatné.“

7. Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.

„Třeba o tom kouření jsme mluvili.“

8. Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?

„Těžko říci, je ještě docela malej, to spíš ukáže čas.“

9. Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?

„Ne, nevzpomínám si. Řešíme spíš známky.“

10. Slyšeli jste pojem primární drogová prevence? Pokud ano, jakou máte představu.

„Neslyšela, ale pod pojmem prevencí si představuji nějaké aktivity proti drogám či jiným věcem.“

11. Myslíte si, že je ve škole vašeho dítěte prevencí drog věnována dostatečná prevence?

„Pro dobro syna doufám, že ano.“

12. Myslíte si, že je tato prevence dostatečná a zastupuje tím i prevenci doma?

„Neřekla bych, my rodiče musíme syna také informovat, ve škole se třeba nezeptá na věci, na které se zeptá nás doma.“

13. Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?

„Hodně informací je na internetu, až se toho bojím, co vše se tam dá najít. Dále také televize, filmy, seriály a hlavně okolí, venku, od lidí.“

14. Máte pocit, že se vaše dítě může s drogami ve vašem městě setkat?

„Myslím, že tu drogy, tak jako už více méně všude, jsou, ale syn to ještě nevnímá a doufám, že ani nezačne.“

15. Co byste dělali, kdybyste zjistili, že vaše dítě experimentuje s drogami?

„Takhle najednou nevím, musela bych se poradit s manželem a situaci bychom řešili společně.“

Příloha K – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 9)

1. Jste rodič žáka, které chodí na školu: ZŠ Čáslav, ZŠ Sadová, ZŠ Masarykova
2. Kolik je vašemu dítěti let? 12
3. Jaká je vaše rodinná situace? rodiče spolu žijí jako manželé nebo jako druh a družka, rozvedli se, některý z rodičů již zemřel, v rodině žije nevlastní otec nebo nevlastní matka, dítě žije v neúplné rodině

4. Máte se svým dítětem dobrý vztah? Cítíte vzájemnou důvěru?

„Ano, to máme. Co se týče důvěry, tu má syn určitě větší k manželce. Já bývám často na služebních cestách, takže syna vidám méně.“

5. Užíváte ve vaší rodině běžně alkohol či kouříte cigarety? Vidá vás při tom dítě?

„Běžně bych úplně neřekl, ale já si rád zajdu do hospůdky na pivo, u toho si zapálím cigaretu a manželka kouří, takže ano, syn u nás tyto věci může vidět.“

6. Myslíte si, že jste pro své dítě pozitivním vzorem?

„Kvůli občasnému pivu a cigaretám si nemyslím, že hned nejsem dobrým vzorem.“

7. Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.

„Ne, jak jsem už jsem řekl, bývám často pryč, tohle potom zastává manželka.“

8. Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?

„Nejspíš zatím skoro žádný, určitě ví, co to jsou drogy a že jsou špatné, ale jinak nic víc.“

9. Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?

„Se mnou o tom nemluví, jestli s manželkou, tak to netuším.“

10. Slyšeli jste pojem primární drogová prevence? Pokud ano, jakou máte představu.

„Primární nevím přesně co si pod tím představit, drogová prevence je jasná. Jde o informování společnosti o drogové problematice a předcházet užívání drog.“

11. Myslíte si, že je ve škole vašeho dítěte prevenci drog věnována dostatečná prevence?

„Neslyšel jsem, že by nějací žáci ve škole, kam chodí náš syn, brali drogy, tak předpokládám, že ano.“

12. Myslíte si, že je tato prevence dostatečná a zastupuje tím i prevenci doma?

„Dostatečná asi ano, ale nezastupuje to veškeré zdroje informací.“

13. Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?

„Od nás, od vrstevníků, od starších sourozenců, z filmů, z televize, z internetu.“

14. Máte pocit, že se vaše dítě může s drogami ve vašem městě setkat?

„Řekl bych, že ano, až se toho sám děším.“

15. Co byste dělali, kdybyste zjistili, že vaše dítě experimentuje s drogami?

„Předpokládám, že dříve než já, tak by to zjistila a řešila manželka, takže na základě nějaké porady s ní, bychom učili nějaká opatření.“

Příloha L – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 10)

1. Jste rodič žáka, které chodí na školu: ZŠ Čáslav, ZŠ Sadová, ZŠ Masarykova
2. Kolik je vašemu dítěti let? 13
3. Jaká je vaše rodinná situace? rodiče spolu žijí jako manželé nebo jako druh a družka, rozvedli se, některý z rodičů již zemřel, v rodině žije nevlastní otec nebo nevlastní matka, dítě žije v neúplné rodině
4. Máte se svým dítětem dobrý vztah? Cítíte vzájemnou důvěru?

„Mám tři děti a s touhle poslední dcerou se mi zdá, že mám nejlepší vztah. Může se to časem změnit, ale doufám, že ne. Určitě si důvěřujeme.“

5. Užíváte ve vaší rodině běžně alkohol či kouříte cigarety? Vidá vás při tom dítě?

„Skleničku vína si ráda dám, to ano, ale jinak moc ne. Spíše jen při oslavách a ani já, ani manžel nekouříme.“

6. Myslíte si, že jste pro své dítě pozitivním vzorem?

„Ano, dá se říci, že dcera jde v mých stopách. Já jsem závodně tancovala a dcera tancuje též. Tam si myslím, že tkví dobrý vztah mezi námi.“

7. Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.

„Ne, nemluvíme. Pokud dcera sama by nezačala o tom mluvit, tak já jí nechci dělat přednášky.“

8. Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?

„Ví, že drogy existují a že je berou dospělí lidé, proto je jí jasné, že jí netýkají.“

9. Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?

„Jednou, když jsem jí dávala vitamíny, které bere každý den, tak mluvila o tom, že ve škole mluvili o tom, že léky mohou být špatné.“

10. Slyšeli jste pojem primární drogová prevence? Pokud ano, jakou máte představu.

„Prevence? Pod tím si představuju, že se zamezuje braní drog.“

11. Myslíte si, že je ve škole vašeho dítěte prevenci drog věnována dostatečná prevence?

„Asi ano.“

12. Myslíte si, že je tato prevence dostatečná a zastupuje tím i prevenci doma?

„Zastupuje, tak to přímo nee, určitě je také důležité dceři říci něco doma.“

13. Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?

„Ve škole, od spolužáků, kamarádů, z televize, z internetu.“

14. Máte pocit, že se vaše dítě může s drogami ve vašem městě setkat?

„Neřekla bych, to je spíše ve větších městech než u nás.“

15. Co byste dělali, kdybyste zjistili, že vaše dítě experimentuje s drogami?

„Nad tím jsem nikdy nepřemýšlela a ani nechci.“

Příloha M – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 11)

1. Jste rodič žáka, které chodí na školu: ZŠ Čáslav, ZŠ Sadová, ZŠ Masarykova
2. Kolik je vašemu dítěti let? 14
3. Jaká je vaše rodinná situace? rodiče spolu žijí jako manželé nebo jako druh a družka, rozvedli se, některý z rodičů již zemřel, v rodině žije nevlastní otec nebo nevlastní matka, dítě žije v neúplné rodině
4. Máte se svým dítětem dobrý vztah? Cítíte vzájemnou důvěru?

„Snažím se, abychom měli hezký vztah, ale jsem na syna sama a občas je to těžké.“

5. Užíváte ve vaší rodině běžně alkohol či kouříte cigarety? Vidá vás při tom dítě?

„Ano, kouřím, syn je zvyklý, že kouřím a neřeší to, teda alespoň myslím.“

6. Myslíte si, že jste pro své dítě pozitivním vzorem?

„Chodím do práce, starám se o něj, o domácnost, tak snad ano. Snad je to tak v pořádku a může si ze mě brát příklad.“

7. Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.

„Ano, už jsme řešili nějaké požití alkoholu u syna. Měl z toho velký průšvih. Mám dojem, že už i zkoušel kouřit, ale já jako kuřačka to těžko z něj cítím. Každopádně ano, musela jsem to s ním už řešit.“

8. Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?

„Něco už nejspíš zkusil a obávám se, že když bude chtít zkusit další věci, tak já tomu moc nezabráním, když u toho nebudu.“

9. Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?

„Ne.“

10. Slyšeli jste pojem primární drogová prevence? Pokud ano, jakou máte představu.

„To jsem neslyšela, ale prevence bude o něčem, aby se zabránilo, třeba tomu zkoušení drog.“

11. Myslíte si, že je ve škole vašeho dítěte prevenci drog věnována dostatečná prevence?

„Asi moc ne, když syn zkoušel alkohol a asi i cigarety.“

12. Myslíte si, že je tato prevence dostatečná a zastupuje tím i prevenci doma?

„Ne, to není. I my rodiče se musíme zapojit.“

13. Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?

„V našem případě od kamarádů. Syn se kamarádí se staršími kluky, a to je právě kámen úrazu.“

14. Máte pocit, že se vaše dítě může s drogami ve vašem městě setkat?

„Myslím, že ano, že tu drogy jsou.“

15. Co byste dělali, kdybyste zjistili, že vaše dítě experimentuje s drogami?

„Ten alkohol jsem řešila domluvou a na čas zákazem vycházek, když poté přišel domů, kontrolovala jsem ho. Od té doby je klid, takže bych asi nejspíš postupovala podobně i jindy.“

Příloha N – Otázky pro rodiče žáků (Rozhovor č. 12)

1. Jste rodič žáka, které chodí na školu: ZŠ Čáslav, ZŠ Sadová, ZŠ Masarykova
2. Kolik je vašemu dítěti let? 12
3. Jaká je vaše rodinná situace? rodiče spolu žijí jako manželé nebo jako druh a družka, rozvedli se, některý z rodičů již zemřel, v rodině žije nevlastní otec nebo nevlastní matka, dítě žije v neúplné rodině
4. Máte se svým dítětem dobrý vztah? Cítíte vzájemnou důvěru?

„Já bych řekl, že ano, že máme docela pěkný vztah. I když dcera s nějakými věcmi raději chodí za mámou.“

5. Užíváte ve vaší rodině běžně alkohol či kouříte cigarety? Vidá vás při tom dítě?

„Já kouřím, ale snažím se nekouřit přímo před dcerou, i tak to ale ví, to zase nejsem naivní. Alkohol je u nás také docela běžný, občas si dáme skleničku něčeho, pivo třeba pijeme často k obědům.“

6. Myslíte si, že jste pro své dítě pozitivním vzorem?

„Ano, myslím, že ano. Snažím se být.“

7. Mluvíte se svým dítětem na téma drog? Vč. alkoholu a jiných látek.

„Já ani ne, jestli manželka se s dcerou o něčem takovém baví, tak já o tom nevím.“

8. Jaký máte pocit, že dítě zaujímá k těmto věcem jako jsou drogy postoj?

„Je to ještě dítě, možná o něčem slyšela, ale určitě má jiné starosti ještě“

9. Mluví dítě o tom, že se o drogách baví i ve škole?

„Já nevím, možná o tom dcera mluví s manželkou.“

10. Slyšeli jste pojem primární drogová prevence? Pokud ano, jakou máte představu.

„Jako takový pojem to slyším poprvé, ale prevenci si dovedu představit jako nějakou snahu nebo proces proti braní drog apod. Myslím si, že jde hlavně o informovanost společnosti.“

11. Myslíte si, že je ve škole vašeho dítěte prevenci drog věnována dostatečná prevence?

„Tak měla by být.“

12. Myslíte si, že je tato prevence dostatečná a zastupuje tím i prevenci doma?

„Doma dětem určitě také musíme něco říci, zvláště když ten alkohol třeba máme v lednici, kam si dcera chodí pro jídlo. Tak ví, že pivo a jiný alkohol nesmí.“

13. Kde si myslíte, že se dítě může o drogách nejvíce dozvědět?

„Od nás rodičů, od rodiny (třeba je často u prarodičů, kde jí také mohou poučit), od spolužáků, ale také třeba z televize.“

14. Máte pocit, že se vaše dítě může s drogami ve vašem městě setkat?

„Zatím určitě ne.“

15. Co byste dělali, kdybyste zjistili, že vaše dítě experimentuje s drogami?

„S dcerou bych si vážně a dlouze promluvil, zjistil s čím si zahrává, sám si našel nejdříve informace a pak začal jednat, třeba i zašel do školy se poradit.“